

INSTITUTIONEN FÖR SOCIALT ARBETE

Grupptryckets & kamratinflytandets roll i ungdomsbrottslighet

Om tidigare kriminellas erfarenheter av brottslighet under ungdomstiden.

SQ4562, Vetenskapligt arbete i socialt arbete, 15 hp

Scientific Work in Social Work, 15 higher education credits

Antal ord: 17 579 ord

Kandidatnivå

Termin: Vårterminen 2021

Författare: Emilia Granfeldt & Hailey Nguyen

Handledare: Linda Weichselbraun

Abstract

Title: “The role of peer pressure & peer influence in juvenile delinquency” - According to former criminals experience of crime during adolescence.

Author: Emilia Granfeldt & Hailey Nguyen

The present qualitative research aims to study the role of peer pressure- and influence in juvenile delinquency and what measures are seen as relevant to work against it. A total of five interviews were made with former male criminals to investigate their experience of peer pressure- & influence during their adolescence (15-20 years old). Theories such as conformity, Sutherland’s differential association, Sykes and Matza’s neutralization techniques and Jack Katz sneaky thrills were used to analyse the following result. Results revealed that peer pressure- and influence from mainly criminal peers, but also parents in one case had a prominent role in contributing to delinquent behavior. Findings indicated that peers tended to encourage and normalise criminal acts as well as promote a proactive attitude towards crime. Further, signs of willingness to conform and indirect consequences for not following the group's behavior such as isolation were also identified. Lastly the respondents named prevention measures, for example leisure activities as ways to combat peer groups negative influences on today’s youth.

Keywords: Peer pressure, peer influence, juvenile delinquency, prevention measures.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. Inledning	6
1.1 Bakgrund	6
1.1.1 Ungdom	6
1.1.2 Ungdomsbrottslighet	7
1.1.3 Kamrater	7
1.1.4 Gruppsyck & kamrat inflytande	8
1.2 Problemformulering	9
1.3 Syfte och frågeställningar	9
1.4 Studiens relevans för socialt arbete	10
2. Tidigare forskning	11
2.1 Gruppsyck och kamratinflytande	11
2.2 Motstånd	13
2.3 Genusskillnader	13
3. Teori	15
3.1 Konformitet	15
3.2 Differential association	16
3.3 Teorin om neutraliseringstekniker	17
3.4 Sneaky Thrills	19
4. Metod	21
4.2.1 Semistrukturerade intervjuer och intervjuguide	23
4.2.2 Intervju genom videosamtal på zoom	24
4.3 Bearbetning av data	25
4.4 Analysmetod	26
4.5 Etiska överväganden	27
4.6 Studiens tillförlitlighet	29
4.6.1 Intern validitet	29
4.6.2 Extern validitet	30
4.6.3 Reliabilitet	30
4.7 Arbetsfördelning	32
5. Resultat och analys	33
5.1 Umgänge	33
5.2 Gruppsyck och kamratinflytande	36
5.2.1 Inställning till brottslighet	36
5.2.2 Inläring av brott	40
5.2.3 Emotioner	43
5.2.4 Motstånd & konsekvenser	45

5.2.5 Positivt inflytande	48
5.3 Åtgärder	51
5.3.1 Förebyggande arbete	51
5.3.2 Fritidsaktiviteter	52
5.3.3 Vem är ansvarig?	53
6. Slutdiskussion	55
6.1 Slutsatser	55
6.2 Vidare forskning	57
Referenslista	58
Bilaga 1	61
Bilaga 2	63

Förord

Vi vill börja med att berätta att det har varit både intressant och lärorikt att ha skrivit vår uppsats under en pandemi Covid-19. Lyckligtvis skapade den rådande situationen inga större problem under uppsatsskrivandet. Vi vill passa på att tacka vår handledare Linda Weichselbraun för all tid hon har lagt ned på vårt arbete samt för de goda råd som hon givit oss. Slutligen vill vi även tacka våra intervjudeltagare som valt att ställa upp för våra intervjuer och delat med sig av sina erfarenheter, utan era berättelser hade inte denna studie blivit till!

1. Inledning

Ungdomsbrottslighet har över tid varit ett aktuellt och omdiskuterat ämne i samhällsdebatten (Brå 2020). Inom ungdomsbrottslighet lyfts de sociala aspekterna såsom grupptryck och kamratinflytande som en central del, bland annat i tidningsartiklar (Aftonbladet 2019; Expressen 2009; Vanhainen 2017). Däremot talas det sällan om vilken roll och på vilket sätt grupper och kamrater kan påverka ungas brottslighet. Den tidigare forskning som vi har hittat fokuserar främst på kvantitativa studier, således tycks det saknas en fördjupad förståelse för grupptryck och kamratinflytande vid ungdomsbrottslighet.

Med denna studie vill vi därför undersöka vilken påverkan grupptryck och kamratinflytande upplevs ha haft på personer som begått brott under sin ungdomsperiod i Sverige. Studien vill även undersöka vilka åtgärder personer med denna erfarenhet föreslår för att motverka negativt grupptryck och kamratinflytande. Detta genom att genomföra kvalitativa intervjuer med personer som har erfarenheter av att ha begått brott under sin ungdomsperiod och därigenom få ett perspektiv grundad i egna erfarenheter av det studerade ämnet.

1.1 Bakgrund

1.1.1 Ungdom

Estrada och Flyghed (2013) skriver att ungdomsbegreppet är svårt att definiera eftersom det saknar en tydligt ram för vad som räknas med att vara en ungdom. Begreppet kan således inte enbart avgränsas utifrån ålder. Författarna menar att ungdomsbegreppet främst används för att representera den period där den unge "frigör sig från sin familj och växer i en gemenskap med jämnåriga" (Estrada & Flyghed 2013, s.14). Ett alternativt uttryck är att ungdomsperioden anger den tid då individen övergår från barndom till vuxen ålder (Sarnecki 1981). Sarnecki (1981) understryker att ungdomsperioden generellt brukar ange livsfasen när den unge är mellan åldrarna 15-20.

Nationalencyklopedin lyfter att begreppet "ungdomsbrottslighet" (u.å.) används inom kriminologin för att framförallt beskriva brott begångna av personer mellan åldrarna 15-20 år. Brå (2019) benämner likaså utifrån lagstiftningen och straffmyndighetsåldern att personer

mellan åldern 15-20 år räknas som unga och ungdomar. Denna studie kommer med anledning av dessa definitioner att använda begreppet *ungdom* och *unga* som personer mellan 15-20 år. *Ungdomstiden* och *ungdomsperioden* anger den tid som en person räknas som ungdom i vår studie.

1.1.2 Ungdomsbrottslighet

Ett brott är en handling som bryter mot lagen och som är straffbelagd enligt svensk lagstiftning (Brå 2018). Ungdomsbrottslighet utgör därmed den brottslighet som ungdomar begår (Estrada & Flyghed 2013). Estrada & Flyghed (2013) lyfter att ungdomar är den mest brottsaktiva samhällsgruppen och att de flesta begår sitt första brott under sina ungdomsår.

Ungdomskriminalitet beskrivs av forskare som ett övervägande gruppfenomen då observationer av företeelsen visar att ungdomar sällan begår brott ensamma. Det är även när ungdomar är i närhet till andra kamrater som de introduceras till brottslighet (Sarnecki 1981). Risken att unga hamnar i brottslighet ökar när de exponeras för brottslighet vid tidig ålder (Sarnecki 1981). Forsättningsvis är det även till forskares kännedom att ungdomar som begår straffbelagda gärningar tenderar att ha kamrater som är brottsbelastade (Sarnecki 2013).

Brottsförebyggande rådet, Brå (2019) rapporterar i sin slutliga sammanfattning av personer misstänkta för brott år 2019 att 20% av de misstänkta var unga mellan 15-20 år, vilket motsvarar 37 351 personer. Mellan år 2010 och 2019 har andelen personer som är misstänkta för brott mellan åldrarna 18-20 år ökat med 8% medan det för åldrarna 15-17 år har minskat med 19%. Tillsammans har andelen unga misstänkta minskat med 3% sedan 2010 (ibid.).

När det gäller brottskategorier visar den slutgiltiga statistiken av Brå (2019) om misstänkta personer att narkotikabrott, brott mot person samt stöld- och tillgreppsbrott var de vanligaste brottskategorierna bland personer mellan 15-20 år.

1.1.3 Kamrater

Kamrater eller *peers* som det används i engelskan avser i denna text den unges umgängeskrets och vänner som hen upplever sig ha en nära relation till och som hen spenderar en större tid med utöver sin familj. Kamrater kan vara både äldre och yngre, dock talas det oftast om jämnåriga kamrater.

1.1.4 Gruppträck & kamrat inflytande

En av de mer intressanta frågorna vid studerandet av ungdomsbrottslighet och som forskare under en lång tid har försökt att besvara är, varför ungdomar begår brott och vilka faktorer som kan vara bakomliggande. Sarnecki (1981) hävdar att det inte finns något uppenbart eller entydigt svar på frågan, utan endast en mängd delsvår som kan underlätta vår tolkning av problemet. Bland de faktorer som kan spela en betydande roll i ungdomskriminaliteten är sociala faktorer, såsom kamraters inflytande och gruppträck (ibid.).

Socialt inflytande från föräldrar och kamrater är något som spelar en särskild viktig roll under ungdomsperioden. Det sociala inflytandet beskrivs som både positivt och negativt då det har förmågan att både uppmuntra hälsosamma- och riskbeteenden (Gibbons, Pomery & Gerrard 2008). Prinstein och Dodge (2008) uppger att tidigare studier om gruppträck och socialt inflytande under 1900-talet främst handlade om kamraters positiva inflytande på individen. Resultat från dessa studier hänvisade till att positivt inflytande från kamrater kunde bidra med att individen fick en bättre kognitiv förståelse av den sociala världen (ibid.).

Senare studier har däremot valt att fokusera på kamraters och andras förmåga att vilseleda ungdomar. Negativt socialt inflytande är särskilt dominerande i riskbeteenden som exempelvis droganvändning. Den unge kan genom andras inflytande exponeras till droger och få tillgång till substansen. Vidare kan vänner och föräldrar med en positiv inställning till droganvändning forma den unges värderingar och attityder till att inneha samma inställning till droger (Gibbons, Pomery & Gerrard 2008).

När man försöker mäta inflytande som mekanism talar man vanligtvis om gruppträck, vilket är en typ av socialt inflytande inom en grupp. En vanlig associering mellan ungdomsbrottslighet och kamratinflytande är att ungdomar påverkar varandra till att begå brottsliga handlingar (Sarnecki 1981). Prinstein och Dodge (2008) bejakar detta påstående och nämner hur en framträdande oro hos amerikanska vuxna för ungdomsperioden handlar om den makt som gruppinflytandet har på unga.

Fondén (2013) menar på att det är vanligt att unga under sin ungdomsperiod söker sig till likasinnade kamrater som de kan identifiera sig med och att detta är en viktig del i deras frigörelseprocess. Grupper såsom kamrater kan påverka ungdomar till brottslighet genom att den unge exempelvis tar till sig de normer som umgängeskretsen innehar om brottslighet.

Kamratgrupper kan även påverka den unge genom att förstärka dennes redan befintliga värderingssystem (Fondén 2013.). Fondén (2013) lyfter ett resultat från en tidigare studie som säger att ungdomar som redan begår brott tenderar att fortsätta i den kriminella banan om de även umgicks med andra kamrater som begår brott.

1.2 Problemformulering

Ungdomsbrottslighet är en återkommande samhällsfråga vars utveckling och omfattning bör uppmärksammas (Brå 2020). I en brottsstatistik om antalet misstänkta personer över en period av 10 år presenterar Brå (2019) ett resultat som visar på att unga under 30 år är överrepresenterade, särskilt andelen personer mellan åldern 15-20 år som utgör hela 20%. Sarnecki (1981) betonar dock hur offentlig statistik gällande brottslighet bara beräknas behandla en mindre del av den totala brottsligheten. Av den mening kan vi konstatera att det finns ett mörkertal kring brottsligheten i samhället.

Gruppträck och grupper påverkan lyfts ofta fram som en betydelsefull påverkansfaktor vid ungdomsbrottslighet. Diskussioner om gruppens inflytande förekommer även i det offentliga samtalet. Flera nyhetsartiklar nämner exempelvis gruppträck som en bakomliggande orsak till ungas brottslighet (Aftonbladet, 2019; Expressen, 2009; Vanhainen, 2017). Däremot talas det mindre ofta om gruppträck och kamratinflytande mer konkret, exempelvis hur det kan uppstå, hur det upplevas och hur det förstås. Ett sätt att få djupare förståelse är genom att undersöka den egna erfarenheten av brott samt tankar om gruppträck och kamratinflytande från tidigare brottsaktiva personer. Kunskap om gruppträck och kamratinflytandets påverkan på unga i samband med brott är därmed viktig att lyfta fram som en resurs i brottspreventivt arbete. Genom att kunskap föreligger kring ett fenomen kan arbetet mot det bedrivas på ett effektivt sätt. Vår studie hoppas på att åstadkomma fördjupad förståelse av grupper och kamraters inflytande i relation till ungdomsbrottslighet.

1.3 Syfte och frågeställningar

Denna studie syftar till att få en ökad förståelse för gruppträcket och kamratinflytandets roll i ungdomsbrottsligheten i Sverige. Studien vill studera hur personer med erfarenheter av ungdomsbrottslighet upplever att gruppträck och kamratinflytande kan ha påverkat deras

benägenhet till att begå eller avstå från brottsliga handlingar. Det är även av studiens intresse att uppmärksamma vilka möjliga åtgärder som föreslås av forskningsdeltagarna för att minska prokriminellt grupptryck och kamratinflytande.

Genom följande frågeställningar preciseras undersökningsområdet ytterligare:

1. Hur resonerar personer med erfarenhet av ungdomsbrottslighet om vilken roll kamrater har haft vad gäller brott under ungdomstiden?
2. Vilka möjliga åtgärder lyfter intervjupersonerna som förslag för att minska grupptryckets och kamratinflytandets negativa påverkan på ungdomar i Sverige?

1.4 Studiens relevans för socialt arbete

Studier om socialt arbete innebär att försöka förstå och förklara sociala fenomen (Göteborgs Universitet 2021). Bryman (2016) skriver att kunskapsproduktionen av social kunskap går att åstadkomma när forskaren undersöker den andres världsbild, upplevelser och erfarenheter. Det går att tänka sig att vi genom samhällsvetenskaplig kunskap kan skapa möjligheter till att förändra samhället.

Kriminalitet, särskilt den delen som begås av ungdomar, är ett område som är högst relevant för socialt arbete. Detta med anledning av att det i dagsläget finns flertalet samhällsrelaterade verksamheter, exempelvis socialtjänsten, som arbetar med att bekämpa ungdomsbrottsligheten i Sverige. Vidare beskrivs ungdomsbrottslighet som ett återkommande samhällsproblem (Brå 2020). I samband med brottsligheten förekommer ungdomar som den mest brottsaktiva gruppen i samhället. Det är även under ungdomsperioden som kamrater påvisas ha en ökad betydelse (Estrada & Flyghed 2013; Warr 2002). En studie med fokus på erfarnas perspektiv om ungdomsbrottslighet kan därmed bidra med kunskap som kan skilja sig från utomståendes perspektiv. Det har även varit svårt att hitta kvalitativa studier med ett förståelseperspektiv om grupptryck och kamraters inflytande på ungdomsbrottsligheten. Vår kvalitativa studie kan således även generera en ökad och djupare förståelse om ungdomsbrottslighetens karaktär, det vill säga vilken roll grupper och kamrater har i den brottslighet unga begår samt vilka åtgärder som kan vara lämpliga för att bekämpa dessa.

2. Tidigare forskning

I detta avsnitt presenteras tidigare studier som studerat gruppsyck och kamratinflytande. Avsnittet inleds med en redogörelse för hur vi gick tillväga för att finna studierna samt en övergripande kommentar om vad vi funnit. Därefter följer en redogörelse för vad tidigare studier kommit fram till fördelat i tre underrubriker: Gruppsyck och kamratinflytande, motstånd och genuskillnader.

För insamling av tidigare forskning använde vi oss av databasen proquest science. Vi använde sökord skapade under tre kategorier: Kriminalitet, unga samt gruppsyck och kamratinflytande. Dessa sökord varierades sedan i olika kombinationer för att få olika resultat. Vanliga sökord var *peer pressure*, *peer influence*, *delinquency*, *juvenile delinquency*, *crime*, *youth* och *adolescent*. Vi sorterade sedan träffarna med sorteringsfunktionen *sort by relevance* och granskade sedan översiktligt de översta texterna för att avgöra om de var läsvärda. På detta sätt blev en del av studierna utvalda. Andra blev utvalda via kedjesökning då de fanns som referenser i tidigare utvalda studier. Samtliga studier valdes eftersom de behandlar de tre kategorierna, *kriminalitet*, *unga*, samt *grupp-* och *kamratinflytande*, vilket är vad denna studie ämnar undersöka.

De flesta studier på ämnet ungdomskriminalitet och kamratinflytande tycks använda sig av olika kvantitativa metoder, främst enkäter. Majoriteten har ett fokus på att undersöka hur känsligheten för gruppsyck och motstånd ser ut i olika åldrar. Merparten undersöker därmed inte deltagarnas upplevelser ur ett förståelseinriktat perspektiv. Vår studie skulle därför kunna bidra till att ge ett annat perspektiv på gruppsyckets och kamratinflytandets påverkan på unga som begår brott.

2.1 Gruppsyck och kamratinflytande

Gruppsyck och kamratinflytande har definierats i flertalet av de studier som vi funnit. I Galbavy (2003) och Khan (2018) används det som centrala begrepp för att beskriva den påverkan som kamrater har på individens brottsliga beteende. Gruppsyck definierades även av Brown, Clasen och Eicher (1986) som uppmuntran eller uppmaningar från jämnåriga att begå eller avstå från handlingar, oavsett individens egen vilja till att göra det. En annan

förklaring ges av Steinberg och Monahan (2007) och är att gruppsyck utgör det tryck från kamrater som motiverar individen till att ändra sitt beteende och värderingar till att likna gruppens samt delta i aktiviteter som både kan vara prosocialt, neutral eller avvikande.

Flera av de studier vi funnit visar på att unga har en känslighet för jämnårigas och kamraters inflytande. Gardner & Steinberg (2005) genomförde en studie där deltagarna svarade på två enkäter och deltog i en övning. Syftet var att mäta individens riskbenägenhet och jämnårigas påverkan. Resultatet visade på att unga fokuserar mer på fördelarna än nackdelarna med ett riskbeteende och tar fler riskfyllda beslut när de är i grupper med jämnåriga än när de är ensamma. Inflytandet från jämnåriga visade sig även vara starkare hos tonåringar och ungdomar än hos vuxna.

Två studier hade delvis fokus på att undersöka ungas beroende till föräldrar samt jämnåriga och hur detta förändras under ungdomstiden. Enkätstudier av Steinberg & Silverberg (1986) visar på att övergången från barndom till ungdom sker genom en stegvis minskning av beroendet till föräldrarna för att istället ersättas av beroendet av jämnåriga. Även Berndt (1979) genomförde en enkätstudie, denna med ett syfte att undersöka ungas konformitet till föräldrar och jämnåriga i olika åldrar. Resultatet visade att jämnårigas antisociala inflytande ökade samtidigt som föräldrarnas prosociala och neutrala inflytande minskade under ungdomstiden. Det antisociala inflytandet från jämnåriga visade sig vara som störst vid årskurs 9 (Berndt 1979).

Andra studier har endast fokuserat på jämnåriga och deras inflytande. Däribland en kvantitativ intervjustudie genomförd av Walters (2018) vars resultat menar på att inflytandet från kamrater främjar avvikande beteende, främst genom att individen får en ökad prokriminell inställning. Enkätstudier genomförda av Khan (2018) presenterar ett resultat som beskriver hur känsligheten för gruppsyck från jämnåriga och kamrater var större i den tidiga ungdomen än i den sena ungdomen. Gruppsycket hade dessutom störst påverkan på antisocialt beteende. Samtidigt finns det andra studiers resultat som pekar på att jämnårigas inflytande är starkare för prosociala och neutrala beteenden än antisociala (Berndt 1979; Brown, Clasen och Eicher 1986). Oavsett har det resultat som tidigare forskning presenterat ovan visat att det finns en känslighet för gruppsyck och kamratinflytande under ungdomstiden, och där inkluderas även det antisociala inflytandet.

2.2 Motstånd

Flera av de utvalda studierna har undersökt motståndskraft hos unga och hur det påverkar deras känslighet för gruppsyck och kamratinflytande. En definition av motståndskraft presenteras av Walters (2018) som förklarar begreppet som ett incitament till att förändra eller blockera kamratinflytandets effekt. Övriga studier som undersökt motståndskraft har inte specificerat en definitionen av begreppet.

Den kvantitativa intervjustudien genomförd av Walters (2018) kom fram till att motståndskraft till gruppsyck hämmade framtida brott genom att minska individens prokriminella värderingar. Det framkom även att unga som begår brott har större chans att inte begå brott om de har färre vänner i kriminalitet samt starkare motståndskraft för gruppsyck. Resultaten föreslår att träning i motståndskraft för gruppsyck kan vara effektivt vid arbete med unga som begår brott.

Andra studier har istället fokuserat på när i åldern som motståndskraften ökar som mest. Däribland enkätstudien genomförd av Steinberg & Silverberg (1986) vars resultat visar på att motståndskraften till jämnårigas inflytande minskade stadigt mellan årskurs 5 och årskurs 8 för att därefter börja öka i mindre skala, både för antisocialt och neutralt beteende. Ett liknande resultat presenteras i enkätstudierna genomförda av Steinberg & Monahan (2007) vilka i sitt resultat skriver fram att motståndskraften för jämnårigas inflytande ökar linjärt under ungdomen, särskilt mellan åldrarna 14 -18. Dessa två studier visar därmed en samstämmig bild över när i ålder som motståndskraften ökar som mest, vilket tycks vara efter 14 års ålder.

2.3 Genusskillnader

Bland de utvalda studierna finns det några som jämfört män och kvinnor utifrån känslighet i påverkan av gruppsyck och kamratinflytande.

Galbavy (2003) genomförde en kvalitativ intervjustudie vars resultat visade att det för män var jämnåriga som hade den största påverkan, medan familjens inflytande var viktigare för kvinnor. Det uppvisades även skillnader i hur jämnåriga påverkade män och kvinnor. Män

hade en tendens att beskylla jämnåriga för sina avvikande beteenden medan kvinnor oftare beskyllde sig själva. Män uttryckte också oftare ett behov av att imponera på vänner medan kvinnor oftare uttryckte att de inte var oroliga för vad deras vänner tyckte. Hos män fanns ofta ett inflytande från jämnåriga till att använda droger medan kvinnorna oftare beskrev att de själva eller familjen påverkade dem till att använda droger. Ungefär hälften av männen beskrev även att de fick ett psykologiskt "rus" som ett resultat av att genomföra avvikande handlingar. Kvinnor och män berättade i samma grad att en del jämnåriga hade en positiv effekt och ibland fungerande som hämmande av kriminellt beteende.

Flera kvantitativa studier visar på att män har en större tendens än kvinnor att följa antisocialt gruppträck och inflytande från jämnåriga och kamrater (Berndt 1979; Brown, Clasen och Eicher 1986; Khan 2018). Även när det gäller studier om motstånd för gruppträck och kamratinflytande har det rapporterats skillnader mellan män och kvinnor. Både Steinberg & Silverberg (1986) och Steinberg & Monahan (2007) genomförde studier vars resultat visade att kvinnor oftare än män uppvisar motstånd mot jämnårigas inflytande i både neutrala och antisociala situationer.

Flera studier presenterar därmed resultat som pekar på skillnader mellan män och kvinnor i hur de påverkas av gruppträck och kamratinflytande samt motstånd mot detta. I samtliga fall presenteras män vara känsligare för gruppträck och kamratinflytande än kvinnor.

3. Teori

För att avgöra vilka begrepp och teorier som kan vara relevanta tittade vi på olika gruppteorier inom socialpsykologin samt teorier för att förklara brottslighet.

De teoretiska begrepp och teorier som användes i denna studie är konformitet, Sutherlands teori om differentiella associationer, Sykes och Matzas neutraliseringstekniker samt Jack Katz sneaky thrills. Valen av studiens teoretiska utgångspunkter grundade sig på att begreppen och teorierna behandlade de teman som är av studiens intresse, vilket är det socialpsykologiska perspektivet på ungdomsbrottslighet. De teoretiska begreppen och teorierna ansågs vara användbara för att besvara frågeställningarna samt ge en fördjupad analys av det insamlade materialet.

Konformitet är ett begrepp som det ofta talas om vid gruppsituationer och sammanhang för att förstå individens beteende inom gruppen. Sutherland, som är en känd teoretiker på den sociala aspekten inom kriminalitet, lyfter inläring av brottslighet som en framträdande roll i vägen till brottslighet. Hans teori om differentiella associationer bedömdes därför vara intressant att analysera vårt resultat utifrån då den fångar vilken roll grupper spelar i brottsliga beteenden. Kanske det skulle kunna vara så att våra respondenter berättar att brottsligt beteende är något som de lärde sig från kamrater. Teorin om neutraliseringstekniker vid brott användes för att få en djupare förståelse för hur andra kan begå brott utan att deras självbild hotas. Slutligen valdes även begreppet sneaky thrills efter insamlande av data som ett komplement för att förstå de emotioner som uppstod i samband med ungdomsbrottslighet.

3.1 Konformitet

Konformitetsbegreppet teoretiseras först av Solomon Asch utifrån hans kända experiment, det så kallade "konformitetsexperimentet". Experimentet gick ut på att ställa individens autonomi mot grupstryck och majoritetens åsikter. Asch mätte detta genom att ställa en enkel fråga till försökspersonerna och jämföra deras svar som de gav när de var ensamma respektive när de befann sig i en gruppsituation (Helkama et al. 2017). Resultatet av studien visade att 38% av försökspersonerna gav sig till gruppens felaktiga bedömning trots att de var kapabla till att svara rätt. Solomon Asch studie fick därmed en stor betydelse för

socialpsykologin då det gick att påvisa att det sociala trycket har ett inflytande på människans objektiva observationsförmåga (Helkama et al. 2017).

Konformitet används för att förklara den sociala påverkan som grupper har på individens egna beteende. En ungefärlig översättning av begreppet är likformighet, eftersom den beskriver människans behov och vilja att passa in och likna andra (Nilsson 2015). Helkama et al. (2017) framhåller människan som en social varelse som ständigt präglas av att jämföra den objektiva verklighet med den sociala verkligheten för att överleva. Konformitet är således inget obekant fenomen och är till och med nödvändigt för att människan ska kunna skapa en gemensam uppfattning av världen (ibid.)

Nilsson (2015) skriver att konformitet kan ske i olika former såsom genom undfallenhet, acceptans och lydnad gentemot andra. Helkama et al. (2017) framför konformitetens inverkan på människan utifrån de olika effekterna som den kan medföra, exempelvis *informationseffekt* och *normativ effekt*. Informationseffekt anger att individen accepterar och anammar majoritetens uppfattningar som korrekta. Normativ effekt handlar snarare om att individen anpassar sig efter majoritetens uppfattningar, detta för att bli accepterad eller för att undvika att bli utsatt för risker, exempelvis löje och klander, som kan tillkomma med att ha en avvikande åsikt från gruppen. I diskussion om konformitet talas det även om *anti-konformitet* som innebär att individen innehar ett motsats beteende från den av majoriteten (ibid.).

Det som avgör individens benägenhet att anpassa sig till gruppen är hur individen upplever sitt gruppmedlemskap. Ju starkare grupptillhörighet individen har desto mer normativt beroende är hen av gruppen. Individens konformitet ökar dessutom när hen befinner sig i en situation där individen saknar kännedom om ett visst ämne och därmed blir beroende av gruppens kunskap inom ämnet. Det har gått att konstatera att konformitet främst förekommer när majoriteten har en enhetlig uppfattning samt att den försvagas när det finns en person som inte instämmer med eller avviker från majoriteten (Helkama et al. 2017).

3.2 Differential association

Differential association eller differentiella associationer som den brukar kallas på svenska är en kriminologisk teori utvecklad av Sutherland. Teorin menar på att brottsligt beteende är inlärt och inte ärftligt, vilket är den mest grundläggande premissen i teorin (Sutherland 1947).

Inom teorin differentiella associationer förekommer det flertalet premisser för att förklara hur inlärningsprocessen går till. Differentiella associationer anger individens anknytning till personer och deras olika värderingar av lagen som antingen är prokriminella eller antikriminella. Hur mycket individen påverkas av den andres inställning till lagen beror på vilken relation hen har till personen (Sarnecki 2017; Sutherland 1947).

Individens normbrytande beteende sker vanligtvis i grupper som hen har en nära relation till såsom familj och vänner. Inläringen av brottsligt beteende sker genom att individen interagerar med andra personer och därigenom får kunskap om tekniker att begå brott. Interaktionen möjliggör även att individen får vetskap om gruppens drivkrafter och attityder till brottsligt beteende vilka denne sedan accepterar (Sarnecki 2017; Sutherland 1947).

Fortsättningsvis förklarar teorin att individen begår brottsliga gärningar när prokriminella värderingar och definitioner av lagen övertar antikriminella. Individer som enbart är omgivna av personer med kriminellt beteende och isolerade från prosociala beteendemönster löper en större risk att utveckla ett brottsligt beteende. Alla människor påverkas inte individen lika mycket utan påverkan kan variera i frekvens, varaktighet, prioriteringar och intensitet beroende på styrkan i relationer (Sarnecki 2017; Sutherland 1947).

Slutligen beskriver teorin att inlärningsprocessen för brottsligt beteende är densamma som för inläring av andra beteenden, den kan därför också appliceras på inläring av ett icke-brottsligt beteende. Såsom det finns motiv och behov för att begå brott, går det också att motivera individens val att inte begå brott. Behovet av pengar kan exempelvis tillgodoses av både stölder, men även genom arbete (Sarnecki 2017; Sutherland 1947).

3.3 Teorin om neutraliseringstekniker

Sykes och Matza (1957) förklarar vad det är som Sutherlands teori inte berör, och som de med sin teori avser komplettera med. Författarna lyfter att differentiella associationer väl

förklarar hur inlärningsprocessen av brottslighet sker, men att lite fokus ligger på att beskriva själva innehållet av det som lärs ut. Vidare uppger Sykes och Matza (1957) att ett återkommande tema i Sutherlands teorier handlar om individens förmåga att rationalisera brottslighet för att skydda dem från att uppleva skuld från att ha begått brottsliga handlingar. Rationalisering bidrar till att individen kan upprätthålla sin moraliska självbild som laglydig medborgare även när den begår avvikande handlingar genom att rättfärdiga dessa. Detta inlärningsinslag menar Sykes och Matza (1957) är intressant att fördjupa sig i, varför de med sin teori utvecklade fem olika neutraliseringstekniker av brottslighet.

Den första tekniken är *förnekande av ansvar*. Individens handlingar kan sägas vara frammanade av utomstående krafter och utom individens kontroll, exempelvis från föräldrar, vänner eller bostadsområdet. Ur ett psykodynamiskt perspektiv kan individens sägas vara alienerad från sig själv (Syke & Matza 1957).

Den andra tekniken är *förnekande av skada*. Individen intalar sig själv att dennes handling inte skadar någon och kan därför genomföra handlingen. Denna teknik menar Sykes och Matza (1957) är viktig då den kriminella lagstiftningen enligt dem är uppdelad i två delar: brottsliga handlingar som anses vara fel i sig, såsom mord och misshandel, och handlingar som är olagliga men som inte anses vara omoraliska, såsom vandalism. Författarna menar att individen kan använda detta tankesätt för att bedöma sitt brottsliga beteende som mer eller mindre acceptabelt och därmed förminska sitt beteende. Exempelvis skulle en individ kunna klassa vandalisering som enbart bus, med motiveringen att ägaren av det vandaliserade objektet har råd att restaurera den och därmed inte kommer till skada (ibid.).

Den tredje tekniken är *förnekande av offer*. Individen erkänner handlingen, men rättfärdigar en skada genom tanken om att mottagaren för handlingen förtjänar ett straff eftersom denne har felat. Sykes och Matza (1957) lyfter Robin Hood som ett klassisk exempel där gärningsmannen anses vara hjälte då han upprättade rättvisa mot fattiga som blev utnyttjade av de han rånade. Sykes och Matza (1957) fortsätter med att brottsliga handlingar enligt denna teknik kan bli sedda som hämnd eller upprättelse.

Den fjärde tekniken är *fördömande av fördömaren*. Individen skiftar fokus från sina egna handlingar till den andres, de som fördömer individens handlingar. Exempelvis kan poliser sägas vara korrupta, dumma eller brutala. Genom att fokusera på de andras handlingar

försvinner individens egna handlingar in i bakgrunden av dennes medvetande (Sykes & Matza 1957).

Den sistnämnda neutraliseringstekniken, *åberopande av högre lojaliteter*, förekommer när den enskilde anger avvikande handlingar som ett resultat av den sociala gruppens intresse, vilket kan bestå av vänner, gäng eller familjen (Engdahl & Lindgren 2017, s. 71). Sykes och Matza (1957) framhåller att brottsligheten här bottnar i att individen befinner sig i ett dilemma där kravet från gruppen står emot de sociala normerna, vilket ibland även innebär att det går emot lagen. Oavsett vad individen väljer menar författarna att hen kommer att avvika. Valet av avvikelser beror däremot på vilka normer hen anser har företräde. Individer som högt värderar kompiskretsar där normen är att man alltid ska ställa upp för varandra, har lättare för att bryta lagen (ibid.).

3.4 Sneaky Thrills

Jack Katz (1988) är en teoretiker som ville använda ett annat perspektiv för att förstå brottslighet, ett perspektiv som sätter fokus på förgrundsfaktorer och emotioner. I sin bok *Seductions of crime: Moral and sensual attractions in doing evil* (1988) skriver Katz om brottets förföriska dimensioner och diskuterar emotioner i relation till brottslighet. Katz (1988) argumenterade för att upplevelser såsom känslor och stimuli av brott behöver studeras för att vi ska få en förståelse för varför individer begår brott.

Emotioners inblandning i brottsliga handlingar förklarar Katz (1988) bland annat i begreppet *sneaky thrills* som går att applicera på brott som främst begås av ungdomar och kvinnor, exempelvis stöld, snatteri och vandalism. Katz (1988) menar med begreppet *sneaky thrills* att individer dras till brottsliga handlingar eftersom det medför känslor såsom spänning, skoj och rädsla för att bli påkommen av andra. Det är den emotionella berg- och dalbanan av att begå sådana spontana brott som förför och lurar individen till att utmana sig själv till att begå brott. Benägenhet till att begå brott ökar om individen anser att objektet är lockande, går att stjäla samt att stölden kan ske på ett lätt sätt. Kärnpunkten med att begå brott är alltså inte konsekvensen av brott såsom att tillägna sig materialistiska föremål utan snarare handlingen där individen försöker att begå brott utan att bli upptäckt av andra (ibid.).

Katz (1988) tillägger att unga vanligtvis begår dessa mindre brott tillsammans med andra och att handlingarna kan bidra till att gruppen hittar en gemenskap inom gruppen då de genom brott skapar gemensamma känslor och upplevelse av att begå brotten. Den gemensamma emotionsupplevelsen kan vidare stärka det band som finns mellan gruppmedlemmarna. Erfarenheter av nöje och andra tillfredsställande känslor inom gruppen är därmed en central del i individens risktagande- och avvikande beteende (ibid.).

4. Metod

Under detta kapitel kommer vi att redogöra vårt val av metod, urval, tillvägagångssätt för insamling av data, bearbetning av data och analysmetod. Vidare följs detta av en etisk reflektion av studien samt en diskussion om studiens tillförlitlighet.

Eftersom studien är förståelseinriktad, intresserar den sig för att undersöka intervjupersonernas erfarenheter, upplevelser och åsikter kring gruppsyck och kamratinflytande vid brott under ungdomstiden. Det ansågs därför lämpligt att använda en kvalitativ forskningsmetod för att uppnå studiens syfte och besvara de angivna frågeställningarna. Enligt Bryman (2016) är denna forskningsmetod ofta förekommande inom samhällsvetenskapen eftersom metoden fokuserar på hur den sociala kontexten påverkar och förklarar människans handlingar. Ahrne (2011) framför att forskningsmetoden är användbar om forskaren är intresserad av att beskriva, tolka och förklara.

Det lämpar sig att välja en kvalitativ intervjumetod när forskningsfrågorna är ute efter olika aspekter av mänsklig erfarenhet vilket är fallet för vår studie. På detta sätt får intervjuaren tillträde till respondentens livsvärld, dennes upplevelse av världen. Kvalitativa intervjuer lämnar utrymme för utförliga beskrivningar av intervjupersonernas upplevelser, tankar och känslor (Kvale & Brinkmann 2014). Intervjumetoden är även flexibel, vilket gör att undersökningens frågor och fokus kan anpassas efter det som intervjupersonen berättar (Bryman 2016). När en forskningsfråga kan formuleras med ordet *hur* kan kvalitativa intervjuer vara lämpliga och i vår studies finns en forskningsfråga formulerad på detta sätt vilket påverkade vårt val av metod (Kvale & Brinkmann 2014).

4.1 Avgränsning & Urval

Respondenterna för denna studie valdes utifrån ett målstyrt urval, det vill säga att urvalet inte valdes på slumpmässig grund utan att forskaren valt ut undersökningsdeltagare som speglar studiens intresse (Bryman 2016). Urvalet gjordes således strategiskt och baserades på forskningens syfte för att möjliggöra att forskningsfrågorna blir besvarade.

Bryman (2016) lyfter att urvalsmetoden har till nackdel att forskaren inte kan generalisera resultaten i studien till en population utöver urvalet. Denna studie syftar till att få en fördjupad förståelse för ungdomskriminalitet i relation till gruppsyck och kamratinflytande utifrån individuella personers upplevelser och erfarenheter av ämnet. Då studien inte avser att producera en empiri som går att generalisera bedömdes ett målstyrt urval därmed vara relevant.

Förfrågan om deltagande i studien skickades innan intervjuerna tog plats till fyra olika verksamheter och ideella organisationer i Sverige som vänder sig till att hjälpa människor att lämna kriminalitet. Vi önskade intervjuer med sex personer av olika kön för att få en mer varierad data, men fick sammanlagt tag på fem personer från tre olika verksamheter, varav alla var män.

Urvalet bestod av fem personer från olika städer i Sverige som alla har erfarenhet av att ha begått brottsliga handlingar under sin ungdomsperiod (15-20 år). Intervjupersonerna uppgav att de har avhållit från kriminalitet, tiden varierade mellan 2-11 år. Alla respondenter arbetar på ett eller annat sätt med att hjälpa andra personer från att leva ett liv fritt från kriminalitet. Deltagarnas perspektiv är särskilt relevant då de besitter den kunskap och erfarenheter för att besvara studiens frågeställningar.

Av den anledningen att studien präglades av en tidsbegränsning var det inte möjligt att även hitta kvinnliga informanter. Studien kan därmed inte påvisa någon könsaspekt i det undersökta fenomenet. Vi anser däremot att det kan vara av relevans för vår studie att enbart ha manliga intervjupersoner då män är överrepresenterade i brottsstatistiken. Tidigare forskning, exempelvis Khan (2018) presenterade att det finns könsskillnad i gruppsyck där män visats känsligare för gruppsyck och ungdomsbrottslighet. En studie om kvinnors perspektiv och erfarenhet av gruppsyck och kamratinflytande skulle däremot också vara av lika stor intresse och relevans, särskilt då kvinnligt brottslighet är ett underbeforskat ämne.

Kvale och Brinkmann (2014) uppger att antalet informanter i en kvalitativ studie tenderar att skilja sig men att forskaren bör förhålla sig till studiens syfte. Det som avgör antalet intervjupersoner är om det insamlade materialet är tillräckligt (ibid.) Antalet informanter i denna studie berodde främst på tidsramen för uppsatsen som försvårar en större urvalsstorlek. Bedömningen gjordes efter den femte intervjun att vi hade tillräckligt material för att besvara

våra frågeställningar. Jacobsen (2012) lyfter att innehållet av datan har en större betydelse än antalet deltagare, varför denna studie endast baserades på fem intervjuer.

4.2 Genomförande av intervjuer

4.2.1 Semistrukturerade intervjuer och intervjuguide

I denna studie används en semistrukturerad intervjuemetod med en intervjuguide som stöd. Vi var två undersökare och delade upp antalet intervjuer mellan oss. Den ena ansvarade för att leda intervjun medan den andra var med för att lyssna, observera och komma med kompletterande frågor när intervjuaren frågade om det.

I den semistrukturerade intervjun är processen flexibel och tonvikten ligger på hur intervjupersonen uppfattar och tolkar frågor och skeenden (Bryman 2016). Intervjuaren ska dock inte låta den semistrukturerade intervjun övergå till en ostrukturerad intervju med öppna frågor genom att vara för flexibel. Flexibiliteten ska snarare användas för ordningsföljd av frågor samt uppföljning av svar eller när det behövs redas ut oklarheter eller motsägelser i svaren (Bryman 2016). Genom möjligheten till följdfrågor kan djupare och tydligare svar framkomma vilket var önskvärt för vår studie då vi ville få en djupare förståelse av gruppsyck och kamratinflytande.

Som stöd vid en semistrukturerad intervju använder sig forskare av en intervjuguide, vilket även vi gjorde. Intervjuguiden (se bilaga 2) bestod av specifika teman som skulle beröras under intervjun men som var formulerade på ett sätt som gav intervjupersonen möjlighet att formulera sig fritt. Bryman (2016) menar på att när frågorna ställs behöver de inte vara i samma ordning som de står skrivna i intervjuguiden. Även frågor som inte nämns i guiden kan ställas om intervjuaren finner något att knyta an till hos det intervjupersonen berättar. I stort sett bör intervjuaren dock sträva efter att ställa frågorna i ordningen de står skrivna och på sättet de är formulerade (Bryman 2016). I vår studie intervjuades intervjuperson 1 och 2 av en av oss och intervjuperson 3, 4 och 5 av den andra. Under intervjuerna följdes intervjuguiden i stora drag, både vad gäller ordning av frågorna och att alla frågor blev berörda. Vissa frågor ställdes inte då intervjupersonen redan berättat om detta i samband med en tidigare fråga och därför ansågs det inte nödvändigt att ställa frågan igen.

Med tanke på att vi var fler än en intervjuare kan en semistrukturerad intervju vara till stöd eftersom användandet av en intervjuguide kan leda intervjuarna till att ställa liknande frågor på samma tema. Bryman (2016) skriver att det kan bli lättare att jämföra datan mellan de olika intervjuerna om intervjuarna ställer liknande frågor.

4.2.2 Intervju genom videosamtal på zoom

I denna studie genomfördes intervjuerna med Zoom som digital mötesplats, vilket är ett videosamtalsverktyg som godkänts för användning av Göteborgs Universitet. Valet av videosamtal för genomförandet av intervjuer gjordes med hänsyn till att det vid studiens genomförande pågick en pandemi och restriktioner som avrådde fysiska möten. En intervju där intervjuaren och intervjupersonen träffas ansikte-mot-ansikte har fördelen att möjligheten till att skapa en personlig relation till intervjupersonen ökar, vilket kan leda till ett öppnare samtal där mer information framkommer. Att träffas så ger också möjligheten att observera kroppsspråk och ansiktsuttryck hos den intervjuade (Jacobsen 2012). Att genomföra en intervju genom videosamtal påminner om intervjuer där intervjuaren träffar intervjupersonen fysiskt eftersom det genom video ändå går att se varandra. Det finns flera fördelar med att göra intervjuer genom videosamtal. Däribland sparar forskaren tid och pengar genom att inte fysiskt behöva förflytta sig mellan olika geografiska platser. Bekvämligheten kan göra att fler intervjupersoner kan tänka sig att delta. Det finns dessutom inget som tyder på att det skulle vara svårare att skapa en tillitsfull relation över video än vid intervjuer som sker vid ett fysiskt möte (Bryman, 2016).

Det finns dock även nackdelar med digitala intervjuer. Tekniken kan innebära att ovana användare eller personer utan tillgång till rätt utrustning inte vill eller kan ställa upp. Det kan även uppstå tekniska problem under intervjun (Bryman 2016). Vid genomförandet av denna studie fungerade den tekniska utrustningen bra vid de flesta tillfällen. Vid en intervju var ljudkvalitén stundtals bristande och det var svårt att höra vad intervjupersonen berättade. I intervjusituationen framkom ändå den information som intervjupersonen ville delge. Det var däremot svårt att höra på ljudinspelningen vilket försvårade transkriberingen och möjligheten att plocka ut citat från just de delarna av intervjun. I övrigt fungerade tekniken och flera intervjupersoner uttryckte att de hade vana att arbeta med videosamtalsprogram.

Intervjuerna varade mellan 30-40 minuter. Jacobsen (2012) menar att en intervju bör vara mellan en och en och en halv timme för att kunna samla in tillräckligt med data med ett visst

djup i innehållet. Trots att våra intervjuer blev kortare ansåg vi vid intervjutillfällena att det inte var nödvändigt att fortsätta längre då vi hade fått svar på de frågor på våra frågeställningar.

Tanken var att intervjuerna skulle ske enskilt, med en intervjuperson vid varje tillfälle. Vid ett tillfälle tycks dock ett missförstånd uppstått och två intervjupersoner närvarande samtidigt. Då intervjupersonerna redan tycktes vara inställda på att bli intervjuade tillsammans fattade vi beslutet att låta det bli så och se hur det går. För att intervjun skulle fortlöpa smidigt fick intervjupersonerna turas om med att svara på den aktuella frågan och fick ordet fördelat mellan sig av intervjuaren. Efter intervjuerna ansåg vi att vi fick tillfredsställande svar varför vi tog beslutet att det inte var nödvändigt att göra om intervjuerna enskilt. Detta då de två intervjupersoner hade olika erfarenheter av ungdomsbrottslighet och därmed uppgav svar som skildes från varandra. Trots dessa skilda svar kan vi tänka oss att intervjupersonerna haft en påverkan på varandra. Närvaron av en annan person skulle kunna bidra till att intervjupersonerna inte känner sig lika bekväma med att dela med sig av sina erfarenheter. I vår situation kände dock respondenterna varandra och uppgav att det var okej att genomföra intervjun tillsammans. Av den anledningen kan vi tänka oss att intervjupersonerna var tillräckligt bekväma för att delta i en gemensam intervju.

4.3 Bearbetning av data

För att kunna presentera ett mer preciserat resultat av vad intervjudeltagarna berättade använde vi oss av ljudinspelning samt transkriberade intervjun. Transkribering av intervjuer innebär att forskaren ordagrant återger det som människor talar till en skriftligt text. Metoden används frekvent vid kvalitativa studier som ofta har ett intresse av att undersöka *hur* och *vad* som sägs i intervjun. Med anledning av att människans minne har dess naturliga begränsning och för att omedvetna tolkningar av det som sägs alltid sker, blir tillvägagångssättet en lämplig metod för att undvika dessa. Andra fördelar med transkribering är att det underlättar en noggrann analys av det som framkommer i intervjun samt att forskaren har möjlighet att i efterhand kunna lyssna på det som sägs i inspelningen (Bryman 2016).

Kvale och Brinkmann (2014) påpekar att vem som ska skriva ut intervjuerna har en stor vikt för den analytiska processen då analys av datan även sker under transkribering av materialet.

Forskare som transkriberar sina egna intervjuer kan försäkra sig om att relevanta detaljer i det som sägs inte tappas bort samt minska tolkning av det som sägs då hen har en förståelse av ämnet som diskuteras (ibid.). Utskriften av det inspelade materialet i vår studie utfördes därför av oss, som vardera transkriberade halva delen av varje intervju som genomfördes.

Bryman nämner att en viss redigering kan vara nödvändigt när man använder direkta citat från en intervju. Redigeringen ska syfta till att klargöra det som sägs och kan exempelvis innebära att repetitioner och andra verbala tics som exempelvis “ehm”, “liksom” och “va” tas bort från citaten. Bryman (2016) belyser samtidigt att innebörden av det som sägs måste vara detsamma och att för stora förändringar kan leda till minskad trovärdighet av datan.

Intervjucitaten som används i denna studie innehar därmed en viss redigering i form av att språkliga fyllningar tas bort för att tydliggöra det som sägs och göra citaten mer läsbara.

Under transkriberingen av intervjuerna såg vi dessutom till att koda bort personuppgifter såsom namn, ålder och platser för att skydda intervjupersonernas identitet.

4.4 Analyismetod

Vid analysen av den insamlade datan användes en tematisk analysmetod. Bryman (2016) skriver att en tematisk analysmetod är vanligt förekommande vid kvalitativa studier eftersom den har i fokus att urskilja och organisera teman utifrån studiens frågeställningar. Med en tematisk analys av empirin kan forskaren hitta återkommande teman i intervjuerna som kan vara centrala för studien (ibid.). Denna studie vill undersöka intervjupersonernas erfarenheter av grupstryck och kamratinflytande kopplat till ungdomsbrottslighet. Detta angreppssätt anses därför vara lämpligt då likheter och skillnader i respondenternas berättelser är essentiella för att besvara studiens syfte. Analysmetoden valdes även då det underlättade för oss att få en bättre översikt av vad som framkommit under intervjun och lyfta fram relevant material för studien.

Efter transkriberingen påbörjades den tematiska analysen. Först lästes alla transkriberingar igenom av oss båda på egen hand för att bekanta oss med materialet och skapa en överblick av det som framkom. Därefter lästes intervjuerna ytterligare en gång samtidigt som en första kodning genomfördes. Koderna valdes ut med frågeställningarna i åtanke samt för att få en

helhetsbild av intervjupersonernas liv under tiden de var 15-20 år. I samband med kodningen tog vi ut nyckelord.

Därefter skapades en tabell där varje intervjuperson tilldelades en kolumn. Nyckelord med liknande teman fördes in under samma rad och på så sätt kunde förekomsten av nyckelord jämföras mellan de olika intervjuerna. Redan i detta stadie började teman växa fram och med denna tabell som grund började de slutgiltiga teman diskuteras.

Baserad på sorteringen av nyckelord i tabellen utgick vi sedan ifrån frågeställningarna och konstruerade övergripande teman vilka blev direkt roll, indirekt roll och åtgärder. Under dessa tre övergripande teman skapades sedan kategorier. För direkt roll blev kategorierna uppmuntran till brottsligt beteende och inläring. Till indirekt roll blev kategorierna inställning till brott, positivt inflytande, konformitet och motstånd samt konsekvenser. För det tredje temat åtgärder blev kategorin förebyggande arbete. Efter uppdelningen återgick vi till de transkriberade intervjuerna och plockade ut passande citat för varje rubrik. Utifrån dessa sorteringsystem började vi sedan skriva på resultatet.

Våra teman valdes ut för att de ansågs på ett övergripande sätt kunna besvara undersökningens frågeställningar. Ytterligare valdes dessa teman då de var återkommande, innehöll likheter eller skillnader i respondenternas svar som ansågs kunna bidra till ytterligare kunskap om ämnet. Teman och kategorier skapades för att på ett strukturerat sätt kunna fördjupa svaren till frågeställningarna.

4.5 Etiska överväganden

Vetenskapsrådet (2002) lyfter att det inom forskning finns fyra etiska riktlinjer som flitigt används i diskussioner om etiska övervägande: informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet.

Informationskravet och samtyckeskravet, som tillsammans utgör informerat samtycke, har till innebörd att förklara den skyldighet som forskaren har att informera forskningsdeltagaren och de berörda om forskningen och dess syfte. Det är endast när deltagaren i forskningen har fått relevant information om forskningen och är införstådd i deltagandet som

forskningsdeltagaren kan ge ett tillförlitligt samtycke (Kalman & Lövgren 2019). Vi har i denna studie tagit hänsyn till informerat samtycke genom att skicka ut ett informationsbrev till potentiella forskningsdeltagare. I informationsbrevet (se bilaga 1) framkom det tydlig information om studiens syfte, de etiska övervägande i studien och att deltagandet var frivilligt. Vidare har studien beaktat informerat samtycke genom att gå igenom tidigare nämnt informationsbrev muntligt med deltagaren innan intervjun. Deltagaren fick även möjlighet till att ställa frågor kring studien och ge ett muntligt samtycke innan intervjun påbörjades.

Konfidentialitet inom forskning handlar om överenskommelser kring hur deltagarnas personuppgifter ska användas och förvaras så att ingen obehörig kan få tillgång till dem. Ofta talas det om att deltagarna anonymiseras i studien vilket möjliggör en mer öppen och ärlig dialog bland forskare och deltagarna som kan vara nyttig inom kvalitativa forskningsmetoder såsom intervjuer (Kalman & Lövgren 2019). Det etiska kravet har därför tillgodosetts genom att deltagarna anonymiseras i så stor utsträckning som möjligt under hela uppsatsen och transkriberingen. Respondenterna i denna studie benämns som "intervjuperson 1-5", med förkortningen "IP" vid citat för att urskilja deltagarna från varandra. Anledningen till att intervjupersonernas arbetsområde och kön framkommer under studien beror på att vi gjorde bedömningen att dessa var nödvändiga för att styrka studiens tillförlitlighet och metodval. Respondenternas arbetsområde lyftes i syfte att motivera studiens urval medan könen diskuterades för att tydliggöra att studien inte kan göra anspråk på generalisering. Slutligen uppnåddes nyttjandekravet genom att den insamlade datan bara används i forskningsändamål samt att transkribering och ljudmaterial från intervjuerna raderas efter att studien blivit godkänd.

Kvale och Brinkmann (2014) lyfter hur det etiska förhållningssättet är genomgående även under insamlandet av data, i vårt fall under intervjuerna. Ett etiskt dilemma som kan uppstå i kvalitativ forskning är när forskaren önskar få så djup och rik data som möjligt samtidigt som den måste vara respektfull och beakta att den intervjuade inte känner sig kränkt då känsliga ämnen ibland är av intresse att studera (ibid.). Etiska frågor som kan vara relevanta vid en intervjuundersökning är att överväga de personliga konsekvenser som kan uppkomma hos intervjupersonerna i samband med forskningen, säkra intervjupersonernas konfidentialitet och informerat samtycke samt reflektera kring vilka goda effekter som undersökningen kan få (Kvale & Brinkmann 2014). För att minimera risken till skada som vår intervju kan medföra har vi därmed valt att endast intervju personer som inte längre befinner sig i kriminalitet.

De som vi har intervjuat har som yrke att dagligen använda sina egna erfarenheter till att hjälpa andra att lämna kriminalitet och är vana av att bli intervjuade om sina erfarenheter. Det etiska dilemmat om att vår studie lyfter känsliga ämnen kan därmed tyckas minska. Vi har slutligen beaktat de etiska riktlinjerna genom att läsa in oss på etik i relation till forskning för att utöka vår förståelse och därmed minska risken till att etiska problem uppstår.

4.6 Studiens tillförlitlighet

Reflexivitet är viktigt för trovärdigheten hos studier. Genom att vara öppen och beskriva studiens metod samt reflektera över hur metoden kan ha påverkat resultaten skapas en möjlighet till kritik av studien. Förtroendet tenderar vara större för studier som har utsatts för kritisk granskning (Jacobsen 2012). Av denna anledning har vi strävat efter att vara transparenta i våra beskrivningar av hur vi gått tillväga när vi genomfört studien.

Ödman (2007) lyfter att den kunskap och uppfattning som forskaren har på förhand om ämnet kan ha en påverkan på resultatet. Den förförståelse som vi har inom det undersökta ämnet är tidigare kunskaper om teorier om brott från en kurs om kriminalitet på socionomprogrammet som kan ha gett oss föreställningar om hur ungdomsbrottslighet kan se ut. Vidare har en av oss gjort sin praktik på socialtjänsten, enheten som arbetar med ungdomar som bland annat har hamnat i kriminalitet. Dessa förförståelser upplever vi ha hjälpt oss till att veta vem och vad vi bör undersöka, exempelvis hur vår intervjuguide ska se ut för att få svar på våra frågeställningar. Förförståelsen kan även ha påverkat vår tematiska analys av studiens data genom att vi sett på materialet utifrån perspektiv som är influerade av vår egen förförståelse. Vad vi valt att presentera i resultatet kan därmed har blivit påverkat av vår förförståelse. Genom att reflektera över och redogöra för detta eftersträvar vi att vara så transparenta som möjligt för att det lättare ska gå att kritiskt granska vår studie.

4.6.1 Intern validitet

Intern validitet handlar om ifall resultaten av en studie kan uppfattas som riktiga (Jacobsen 2012). Begreppet *riktig* kan bli problematiskt att definiera vid studier av sociala fenomen då dessa inte har något objektivt sätt att mäta utan utgår från människors unika upplevelser. Det går dock att diskutera en studies intersubjektivitet, vilket innebär att det närmaste en studie kommer sanningen om ett socialt fenomen är genom att flera personer är överens om att

beskrivningen är riktig (Jacobsen 2012). Rörande vår undersökning har vi funnit få studier att jämföra vårt resultat med. Den tidigare forskning vi funnit har haft andra infallsvinklar som visserligen berör samma ämne, gruppsyck och kamratinflytande, men som inte utgår från liknande forskningsfrågor. Vi gör därför ingen anspråk på intersubjektivitet i denna studie.

4.6.2 Extern validitet

Extern validitet handlar om resultatets generaliserbarhet, alltså om resultatet från urvalet går att applicera på andra personer som inte undersökts. Kvalitativa studier eftersöker i första hand inte data som ska kunna generaliseras utan söker istället förståelse och fördjupning av begrepp och fenomen. Urvalet tenderar vara litet och ofta har undersökningspersonerna valts ut eftersom de besitter en viss typ av erfarenhet. Det blir därför svårt att generalisera och hävda representativitet hos resultatet. Undersökningspersonerna kan emellertid svara på liknande sätt och tanken på generalisering kan då väckas. Det finns inom kvalitativa metoder ett antal sätt för att ändå försöka mäta generaliserbarheten i resultatet. Bland annat kan en söka stöd i tidigare studier inom samma område. Om resultaten är samma kan en i viss mån argumentera för en generaliserbarhet av resultatet (Jacobsen 2012). Då kvalitativa studier inte syftar till att generalisera sitt resultat är det inte heller något vår studie ämnade göra, vi ville istället söka en fördjupad förståelse för det undersökta fenomenet. Då vi inte har funnit några studier med samma ingångsvinkel som vår studie, finns därför inte heller några resultat att jämföra med.

4.6.3 Reliabilitet

Reliabilitet handlar om hur undersökningsmetoden påverkat resultatet. Vid alla studier med frivilliga deltagare utsätts undersökningspersonerna för olika stimuli och signaler som de reagerar på. Detta kan ske på olika sätt, bland annat genom en undersökareffekt, vilket innebär att deltagaren påverkas av den som genomför undersökningen. Det kan bli problematiskt om det är flera personer som genomför studien och därmed sänder ut olika stimuli till undersökningspersonerna. Resultatet kan då variera mellan dessa intervjuer. Ofta går det att anta att ett resultat är att lita på om flera intervjuare kommer fram till liknande resultat i sina intervjuer. Detta eftersom sannolikheten för att flera personer skulle sända ut samma stimuli är liten (Jacobsen 2012). I vår studie har vi turats om att leda intervjuerna. Den som inte intervjuade var dock fortfarande närvarande och agerade som observatör samt ställde kompletterade med frågor. Möjligheten finns att intervjupersonerna har påverkats

olika beroende på vem av oss som ansvarat för intervjun. Vi tänker dock att påverkan inte skiljer sig alltför mycket åt eftersom vi båda ändå var närvarande vid samtliga tillfällen. Intervjuerna lyfte trots allt relativt liknande ämnen som främst skiljde sig åt i form av vilka erfarenheter de hade.

Undersökningsspersonen kan även bli påverkad av kontexten som undersökningen äger rum i, även kallad kontexteffekt. Kontexten kan antingen vara naturlig eller onaturlig för deltagaren. En onaturlig kontext innebär att undersökningen sker i ett sammanhang som är ovant för undersökningsspersonen. Det kan medföra problem då forskning visar att människors beteende förändras beroende på vilken miljö de befinner sig i. En naturlig miljö är en plats där undersökningsspersonen vistas mycket och känner sig tryggare i. Det kan dock vara svårt att få tillgång till dessa platser och det kan innehålla störningsmoment om dessa platser exempelvis är hemmet eller arbetsplatsen där det kan finnas andra människor i rörelse. Svaren kan skilja sig åt om intervjun är planerad och inbokad eller om intervjun är spontan. Den oplanerade intervjun öppnar för mer spontana åsikter och känslor medan den planerade ger möjlighet för den deltagande att hinna ge planlagda och genomtänkta synpunkter. Även tid på dygnet då en undersökning genomförs kan påverka då energinivån kan variera över dygnet (Jacobsen 2012). Intervjuerna i denna studie skedde dagtid, antingen förmiddag eller tidig eftermiddag och var alla planerade, vilket gav intervjupersonerna tid att fundera över ämnet. Att intervjuerna skedde genom videosamtal öppnade upp för möjligheten att de intervjuade kunde välja vilken miljö de skulle vara i. De kunde välja att sitta på en plats de själva var bekväma med, en naturlig miljö, vilket är till studiens fördel då chansen ökar att intervjupersonen kommer känna sig trygg och därmed vilja berätta mer.

Resultatet kan även påverkas av att forskaren slarvat vid nedteckning och analys av data. Ljudinspelning av intervjuer kan därmed underlätta för att få datan korrekt. Vid användning av citat kan frågan dyka upp om forskaren använt sig av rätt citat. Att gå igenom datan fler än en gång kan vara ett sätt att undvika detta, även om det kan vara problematiskt om samma person gör det en gång till då denna person har samma perspektiv som första gången. Att ha en utomstående person gå igenom data kan vara ett sätt att komma runt detta (Jacobsen 2012). Vi använde ljudinspelning för att undvika fel som kan uppkomma genom endast nedteckningar. Vid analys av data kodade vi inte tillsammans utan jämförde våra koder först efter att den första kodningen var genomförd. Det gjorde att vi inte blev påverkade av

varandra och möjliggjorde för att den ena skulle kunna fånga upp sådant som den andra missat.

4.7 Arbetsfördelning

Vi har eftersträvat en så jämn arbetsfördelning som möjligt. För att åstadkomma detta har vi försökt att göra det mesta gemensamt, men även delat upp arbetet mellan oss för att effektivisera skrivandet.

Intervjuerna, formulering av intervjuguiden och informationsbrevet genomfördes tillsammans. Innehållet i resterande uppsatsdelar diskuterades alltid på förhand via Zoom innan den skriftliga delen fördelades jämnt mellan oss. En uppföljning av det som skrevs skedde därefter genom att vi korrektur läste varandras texter. Vi diskuterade även feedback som texten fått från handledaren tillsammans.

5. Resultat och analys

I detta kapitel kommer resultaten att framställas utifrån de återkommande mönster och teman som identifierats i intervjuerna och som är relevanta för studiens frågeställningar. En analys av resultatet med hjälp av tidigare nämnda teorier och tidigare forskning kommer att redovisas i samma avsnitt. Inledningsvis sker en kort redogörelse av intervjudeltagarnas bakgrundsinformation följt av en rubrik om intervjudeltagarnas umgänge under deras ungdomstid. Därefter presenteras två huvudteman vilka berör intervjudeltagarnas erfarenhet av gruppsyck och kamratinflytande samt möjliga åtgärder till att motverka negativ grupp- och kamratpåverkan. Inom temat gruppsyck och kamratinflytande lyfts underkategorierna: *inställning till brott, inläring av brott, emotioner, motstånd & konsekvenser* samt *positivt inflytande*. Under temat om åtgärder presenteras underkategorierna: *förebyggande åtgärder, fritidsaktiviteter* och *vem som anses vara ansvarig för dessa*.

Den generella bakgrundsinformation som är relevant för att få en överblick över studiens intervjudeltagare är att alla respondenter begick sin första brottsliga handling i tidig ålder, innan eller mellan 15-20 år. Enligt statistik från Brå (2019) var de vanligaste brotten bland ungdomar i Sverige: narkotikabrott, brott mot person, stöld samt tillgreppsbrott. Samtliga av dessa brottstyper förekommer vid minst en av intervjuerna. Brott som snatteri och narkotikabrott framkom hos alla intervjudeltagare under deras ungdomstid. Övriga brottstyper varierade mellan de olika intervjudeltagarna, exempel på dessa är inbrott, rån och våldsbrott.

5.1 Umgänge

Under denna rubrik redogör vi för respondenternas umgänge och umgängets karaktär. Respondenternas umgänge i förhållande till respondenternas egna brottslighet diskuteras även i detta avsnitt. De fem genomförda intervjuerna visade på flera likheter, men även skillnader. En likhet mellan samtliga var att intervjudeltagarna umgåtts i grupper med prokriminella värderingar. Samtliga intervjudeltagare berättade att umgänget även begick brott. Nedan beskriver intervjudeltagare 2 hur han utförde stölder, inbrott och liknande tillsammans med sina kamrater.

Och på helgerna när det var matcher och sådant där, då spelade ju jag med de äldre (...) så att den perioden var lite såhär, lite stölder och sådant där på kvällar och helger. Inbrott i källare, ah sådär sådana saker. - IP 2

Intervjuperson 4 berättade på liknande sätt hur han tillsammans med sina vänner också brukade droger, drack alkohol, slogs och gjorde inbrott: "Jag umgicks ju mest med grabbar. [---] Men vi var några styckna som rökte på, drack, söp. Knarkade, söp och slogs och gjorde inbrott."

Det gemensamma med intervjudeltagarnas berättelser är att de tillsammans med sitt kriminella umgänge begick brottsliga handlingar. Hur detta förekom går att förstå utifrån Sutherland (1947) som argumenterar att det är just i andras närvaro som unga brukar begå brott. Teorin om differentiella associationer konstaterar att kamrater kan öka individens benägenhet till att begå brott. Vilket inflytande som umgänget kan ha på individen kan variera i frekvens, varaktighet, prioriteringar och intensitet beroende på styrkan i relationerna (Sutherland 1947). Respondenterna beskriver att de ofta befann sig i en kriminell miljö med ett umgänge som bestod av personer med prokriminella värderingar och som begick brott. Enligt Sutherland (1947) bör respondenternas umgänge således ha ett större inflytande i deras handlingar.

Berndt (1979) presenterar ett resultat som förklarar hur jämnårigas inflytande ökar under ungdomstiden, vilket styrker påståendet att respondenternas umgänge kan ha haft en mer betydelsefull roll under deras ungdomstid. Utifrån Berndt (1979) och Sutherland (1947) kan vi därmed förstå respondenternas erfarenheter av att begå brott med sitt umgänge som en konsekvens av att det prokriminella umgänget hade ett större inflytande i respondenternas handlingar.

Till skillnad från resterande respondenter utmärker intervjuperson 5 berättelse om sin brottslighet då han endast begick brott ensam. Däremot berättar intervjuperson 5 under intervjun hur han också umgicks med personer som hade prokriminella värderingar:

“Min vänskapskrets bestod av väldigt trasiga, missbrukare och äldre som höll på med missbruk och grejer. Vi ville inte följa lagarna liksom. Utan ville göra precis så som vi själva ville göra.” - IP 5

I citatet ovan beskriver intervjuperson 5 att han umgicks med personer som begick brott och som delade samma värderingar och normer som honom gällande lagen. Trots att intervjuperson 5 umgicks med personer som också begick brott framkommer det att han ändå begick brotten själv. En förklaring till varför intervjuperson 5 umgicks med likasinnade personer trots att de inte spelade en stor roll för hans brottslighet kan förstås utifrån konformitetsbegreppet. Konformitet implicerar att människor är sociala varelser som har ett behov av att tillhöra och vara lik andra (Helkama et al. 2017; Nilsson 2015). Att intervjuperson 5 drog sig till umgängen som består av personer som är lik honom själv kan tolkas som ett sätt för honom att tillgodose sitt behov av att passa in och bli accepterad av andra. Vi skulle även kunna tänka oss att behovet av konformitet var särskilt viktigt då intervjuperson 5 hade ett brottsligt beteende vilket vanligtvis ses som ett normbrytande beteende i samhället.

Under intervjuerna förekommer andra typiska drag som umgänget hade och som alla nämner, vilket var användning av droger inom gruppen. I respondenternas berättelser kan vi exempelvis få reda på hur gruppen kunde påverka individen att börja använda droger och att ett gemensamt intresse för droger kunde vara en anledning till att de umgicks med andra. Intervjuperson 1 lyfte hur han och umgänget tillsammans började bruka droger.

Jag hamnade med droger ganska tidigt och vi var ett litet gäng som liksom hittade varandra och drev det. Inte en så här kriminellt gäng, men ett litet kompisgäng som trivdes bra ihop och hamnade i det tillsammans. - IP 1

Även intervjuperson 3 berättade att hans umgänge brukade droger, men att de också sysslade med andra brott vilket illustreras nedan:

Likasinnade människor du vet asså det som jag sa, lika barn leka bäst liksom. Det var ju människor som hade samma intressen, vi gillade röka på, någon gillade att duvet hålla på med graffiti, någon snodde lite gräs. - IP 3

Intressant att notera är att intervjuperson 1 och intervjuperson 3 berättade att de inte bara hamnade i ett prokriminellt umgänge, utan sökte sig till likasinnade människor. Båda respondenternas utlåtande tyder på att det var genom umgänget som de började begå eller fortsätta med brottsliga handlingar. Detta går att förklara utifrån begreppet socialt inflytande som enligt Gibbons, Pomery och Gerrard (2008) innebär att kamrater har förmågan att uppmuntra riskbeteenden. För våra intervjupersoner kan så vara fallet då de umgicks med personer som begick brott. Anledningen till att respondenterna drogs till vänner som de kan identifiera sig med går även att förstå utifrån Fondén (2013) som menar på att kamrater är en viktig del i ungas frigörelseprocess från familjen. Denna frigörelseprocess stöts av Steinberg och Silverberg (1986) vars enkätstudie beskriver hur övergången från barndom till ungdom sker genom en stegvis minskning av beroendet till föräldrarna för att istället ersättas av beroendet av jämnåriga. Att intervjuperson 1 och 3 hamnade i ett prokriminellt umgänge och även begick brott med umgänget kan därför förstås utifrån att det funnits en vilja och behov att associera sig med andra jämnåriga för att frigöra sig själv från familjen.

5.2 Gruppträck och kamratinflytande

Detta huvudtema kommer att behandla de delar av intervjudeltagarnas berättelser som berör gruppträck och kamratinflytande. Först presenteras respondenternas inställning till brott och inläring av brott. Sedan presenteras ett avsnitt om emotioner, motstånd & konsekvenser och slutligen respondenternas berättelser om positivt inflytande.

5.2.1 Inställning till brottslighet

Ett tydligt mönster som gick att urskilja hos alla intervjupersonerna är deras positiva inställning till brott. Med inställning till brott avser vi de prokriminella värderingar och normer som respondenterna hade under sin ungdomstid. En av respondenterna svarade på följande sätt avseende deras och umgängets åsikter om brottslighet under ungdomstiden.

Men vi levde i en väldig kriminell miljö...där det var väldigt accepterat. Eh..med villainbrott och sånt där, det var ju ingen som rykte ur eller höjde ögonbrynen för.
- IP 1

Intervjuperson 2 berättade i likhet med ovanstående citat hur brottslighet inte ansågs vara avvikande och att det bagatelliserades av umgänget.

Det var ju inte så att vi riskerade flera åriga långa fängelsestraff och sådant där så att eh, vi såg det väl inte som så farligt men det är ändå att man förstör för andra. - IP 2

I citaten ovan beskrev respondenterna att de båda befann sig i en kriminell miljö där brottslighet var normaliserat. De värderingar som gick att utläsa är att brott såsom inbrott inte var konstigt eller farligt. Individens omgivning bestående av kamrater motsatte sig inte till att begå brottsliga handlingar. I samtliga citat går det att tänka sig att kamrater hade ett inflytande i respondenternas inställning eftersom majoriteten av informanterna använde ordet "vi" när de beskrev gruppens inställning. Detta indikerar på att respondenterna inkluderade sig själva i gruppens inställning till brott och att det inom gruppen funnits en homogen inställning till brott. Fondén (2013), Prinstein & Dodge (2008) och Sutherland (1947) hävdar alla att kamrater och familjen har en inflytelserik roll i individens värderingssystem. Kamrater och föräldrar som har prokriminella normer och värderingar kan uppmuntra individen till att begå brott (Prinstein & Dodge 2008, s.45 f.). Av respondenternas berättelse går det därmed att se ett tydligt samband mellan den egna inställningen till brott och kamraters normer och värderingar. Vi kan förstå intervjupersonernas inställning till brott som ett resultat av att umgängeskretsens prokriminella definitioner av lagen har speglat respondenternas inställning.

Berättelser om att umgänget hade prokriminella värderingar förekom även hos intervjuperson 3 och 5. Intervjuperson 3 berättade utöver det hur hans umgänge även kunde neutralisera brottsliga handlingar genom att uppfatta brotten som någon form av hämnd mot mottagaren av handlingen.

Vi såg inte det som jätte allvarliga brott. Man gjorde ju det man behövde för att lösa de problem man hade då liksom. Slog man någon då kände man ju inte att såhär "det här är olagligt" utan man tänkte ju inte längre än näsan, man tänkte bara "aa den här personerna har trampat på mig... jag känner mig nedtryckt, jag ska trycka ner den". - IP 3

Det synsätt som gruppen hade i ovannämnd citat kan liknas med Sykes och Matzas (1957) neutraliseringsteknik, "förnekelse av offer" som innebär att individen rättfärdigar sina

brottsliga handlingar genom att förneka mottagarens offerstatus. Intervjuperson 3 berättade att han inte tänkte på handlingen som ett brott utan snarare som något mottagaren av handlingen förtjänat. Sykes och Matzas (1957) hävdar att människan använder sig av neutraliseringstekniker i syfte att behålla sin självbild som god fastän hen begår brott. Baserat på teorin om neutraliseringstekniker kan vi därmed förstå det som att intervjuperson 3 och hans umgänge använde sig av neutraliseringstekniker, varför de inte såg sina handlingar som allvarliga eller felaktiga.

Intervjuperson 5 lyfte likaså hur han umgicks med personer som hellre ville bryta lagen än att följa den. Hans svar angående vänners inflytande är däremot annorlunda från resterande respondenter. De andra intervjudeltagarna uttryckte att det var deras vänner med prokriminella värderingar som har haft mest inflytande på deras brottslighet. Under intervjun angav intervjuperson 5 istället att hans föräldrar och deras normer och värderingar till brott hade det största inflytandet på honom.

Nej, skulle jag säga för att allt kommer från, två dåliga förebilder när jag var liten. I mina föräldrars ögon var det okej att begå brott om man inte hade råd att köpa det man vill ha. Mina föräldrar hade nog största påverkan på mig. - IP 5

Enligt det intervjuperson 5 beskrev var hans föräldrar positivt inställda till brott vilket påverkade honom till att få prokriminella värderingar och därigenom också att begå brott. Trots att vänners prokriminella värderingar inte hade det största inflytandet på intervjuperson 5 går det även att förklara föräldrarnas inflytande på intervjuperson 5 utifrån differentiella associationer. Sutherland (1947) belyser att brottsligt beteende är inlärt och att inläringen sker genom individens interaktion med personer som hen har en betydande anknytning till. Utifrån respondentens berättelse kan vi se att han ständigt var omgiven av föräldrar och vänner med prokriminella värderingar. Hans prokriminella inställning går således att förstå utifrån Sutherland (1947) som hävdar att individen löper en större risk för brottslighet om hen enbart exponeras till personer med prokriminellt beteende och isoleras från prosociala beteendemönster. Skillnaden är att intervjuperson 5 anammade de prokriminella värderingarna från en annan sorts "association" vilket var hans föräldrar.

Ett oförväntat tema som togs upp under vid samtal om respondenternas inställning till brott är inslaget av moral. Flera respondenter uttryckte särskilt noga i sina berättelser att det fanns

brott som de medvetet inte begick då det gick emot deras principer. "Vi gjorde inget mot någon annan person, utan det var butiker, kiosker, man slog in en ruta och plockade det man kunde typ" menar intervjuperson 2. Intervjuperson 1 följde med liknande svar:

Aa snatteri det var liksom- det räknade vi inte, (...) det hade vi inga principer kring, men just med brott och inbrott hos privatpersoner och sådär- (...) det pratade vi mycket om att "så gör man inte", på något sätt. Att de ska inte lida för att vi vill... röka brass eller någonting sådär - IP 1

Intervjupersonerna uppgav att de båda hade erfarenheter av att begå brott såsom snatteri och butiksstölder. Vad som är intressant av studien är däremot att intervjupersonerna skiljer på olika sorters brott från varandra. Intervjuperson 2 förklarade inte varför han inte begick vissa brott, men underströk att de brott han begick aldrig var mot någon enskild individ. Intervjuperson 1 svarade däremot att han och umgänget inte ansåg att det var problematiskt att begå brott, men att de hade uttalade principer om att ingen skulle komma till skada av deras handlingar.

En av kärnpunkterna i Sykes och Matzas (1957) teori är hur man kan upprätthålla bilden av sig själv som en god och moralisk person trots att man begår brott. Neutraliseringstekniken "förnekelse av skada" kan därför ge oss en fördjupad förståelse för respondenternas inställning till de olika brottstyper. Sykes och Matza argumenterar med sin teori om neutralisering av brott (1957) hur lagstiftningen är indelad i två delar: brottsliga handlingar som anses vara fel i sig och handlingar som är olagliga, men som inte anses vara omoraliska. Sutherland (1947) menar med sin teori att individen blir lagöverträdare när brottsligt beteende definieras som mer gynnsam än laglydigt beteende. En slutsats ur dessa teorier är att respondenterna valde att gå emot lagen då de med stöd av neutraliseringstekniker kunde neutralisera sin brottslighet och framställas som moraliska sålänge de inte begick brott som tillhörde den andra kategorin. Respondenterna kan ha uppfattat det som att stöldbrott och snatteri inte har orsakat någon skada mot en enskild individ utan snarare en butik eller butiks kedja, varför de inte såg allvarligt på det. Vidare kan neutralisering av brottslighet ha varit ett resultat av kamratinflytande då intervjudeltagarna umgicks med prokriminella personer som uppmuntrade ett brottsligt beteende. Att intervjupersonerna neutraliserar sitt brottsliga beteende kan därmed anses vara deras strategi att skydda sig själv från att uppleva den skuld som uppstod med att bryta lagen.

5.2.2 Inläring av brott

I intervjupersonernas berättelser om deras erfarenheter kring ungdomsbrottslighet framkommer en återkommande bild av att det funnits personer i umgängeskretsen som uppmuntrade till brott. Flertalet intervjupersoner beskrev hur individer i deras kamratgrupp uppmuntrade dem till att begå brott genom att komma med konkreta förslag. Intervjuperson 2 berättade hur det fanns några i umgängeskretsen som var mer drivna i detta. Dessa kunde föreslå att vännerna tillsammans skulle begå ett brott och resten hängde då med. Även intervjuperson 3 berättade att han kunde gå med på gruppens förslag till brott: "Vi var hemma hos en kompis, det var någon som skrev bara tja vi ska göra inbrott här ska ni med eller? Aa vi möts upp mitt i natten."

Sutherland (1947) beskriver i sin teori om differentiella associationer att individen har större sannolikhet att begå brott när prokriminella värderingar och definitioner övertar antikriminella värderingar. Han skriver även att alla människor inte påverkar individen lika mycket utan påverkan kan variera beroende på styrkan i relationen. Baserat på detta kan en möjlig förklaring till varför intervjupersonerna väljer att genomföra brottsliga handlingar vara att prokriminella värderingar fått överhanden. Vi kan tänka oss att individens relation till umgänget med prokriminella värderingar var starkare än till grupper med antikriminella värderingar. Om så var fallet kan ett förslag till att begå ett brott ha uppfattats som acceptabelt varför intervjupersonerna valde att genomföra handlingarna. Enligt en studie av Berndt (1979) minskas föräldrars prosociala inflytande under ungdomstiden samtidigt som jämnårigas antisociala inflytande blir större. Att vår studies intervjupersoner följde kamratgruppernas uppmaningar till brott kan därför även tänkas förklaras av denna ökade känslighet för antisocialt inflytande från sina kamrater.

En annan möjlig förklaring till varför intervjupersonerna anpassade sig efter gruppen går att finna med stöd av det teoretiska begreppet konformitet. Begreppet presenterar en tanke om att individen anpassar sig efter gruppen för att få vara en del av den och känna tillhörighet (Helkama et al. 2017; Nilsson 2015). Anledningen till att personerna följde förslaget kan ha berott på att de ville passa in och vara en del av gruppen. Att utföra och vara med om gemensamma handlingar kan tänkas vara ett sätt att stärka individens känsla av grupptillhörighet. Helkama et al. (2017) och Nilsson (2015) understryker att konformitet främst förekommer när majoriteten har en enhetlig uppfattning. Om intervjupersonernas

kamratgrupper hade många och starka gemensamma åsikter skulle det kunna vara en förklaring till varför de följde med i förslagen till brott. Vi kan förstå det som att gruppens gemensamma åsikter till att begå brott försvårade för gruppmedlemmarna att avvika från gruppen.

I sina berättelser om hur de brottsliga handlingarna gick till berättar respondenterna att brotten som begicks i grupp oftast var spontana. Vid frågan om det förelåg någon planering innan brott svarar intervjuperson 3 att så endast var fallet vid drogförsäljning. Vid övriga tillfällen planerades det inte. Intervjuperson 3 menade på att om någon i umgänget hade ett förslag så följde resterande i gruppen med. Intervjuperson 4 berättade om hur han tillsammans med sitt umgänge kunde gå förbi en bil och få idén att sno den. Han berättade även hur de ibland, när de inte hade något busskort, kunde bestämma sig för att sno en bil istället. Även intervjuperson 2 berättade om hur det inte förelåg någon planering inför de brott han gjorde tillsammans med sina kamrater.

Det bara hände liksom. Vi planerade inte eller något sådant där. Vi går förbi en kiosk, första gången då vart det ju så "a men vi slår in rutan här" och sedan så kunde det hända fler gånger, och det var ju inte- vi planerade ju inte en vecka för att göra ett inbrott så att säga utan, nä. - IP 2

Utlåtandet av intervjuperson 2 indikerar på att de spontana brotten sedan kunde leda till att gruppen upprepade den brottsliga handlingen. Upprepning av brottsliga handlingar förelåg också hos de andra intervjudeltagarna som talade om att de begått flera brott under sin ungdomstid. En möjlig förklaring till denna upprepning går att finna med stöd av teorin om differentiella associationer. Sutherland (1947) beskriver i teorin att inläring sker i möten med människor och då främst i grupper där medlemmarna har en nära relation. Oavsett styrkan i relationen kvarstår dock det faktum att människan enligt teorin om differentiella associationer lär sig ett beteende från andra. Således kan vi tänka oss att intervjupersonerna genom att följa med på föreslagna brottshandlingar dels lärt sig hur genomförandet av brott kan gå till, men även vilka värderingar som gruppen hade avseende brott. Dessa värderingar skulle senare kunnat bidra till att de var mer benägna att följa med vid andras förslag till brott, själva komma med förslag eller ensam utföra ett brott.

Även om spontana brott var det vanligaste vid de brott som begicks i grupp fanns det även tillfällen då planering inför en handling funnits. Intervjuperson 4 ger exempel på detta i citatet nedan:

När jag råna folk, (...) ibland så planerar vi. Då ställer vi vid bankomaten liksom. Med luvor och...så att man inte kunde se vem det var, bara en svartklädd människa. Och så...ena kollade runt och sen så tog vi personen. För det mesta så var jag med flera. - IP 4

Intervjuperson 4 förklarade i citatet ovan att planering skedde när han och hans umgänge hade som syfte att råna någon. De kunde då ställa sig vid en bankomat med kläder som dolde deras identitet. Någon kunde ha ansvaret att kolla runt i omgivningen och sedan angrep de den utvalda personen. Även intervjuperson 3 berättade om hur det funnits planering, dock endast vid den drogförsäljning som han genomförde och inte vid andra tillfällen. I övrigt framkommer få exempel på att intervjupersonerna brukade planera inför ett brott.

Det som går att utläsa utifrån de planerade brotten är att inläring av brott även hände vid dessa tillfällen. Enligt det respondenterna uppgav verkar inläringen av brott däremot ha skett innan brotten begicks till skillnad från de spontana brotten där inläringen endast pågick under brottsituationen. Sutherland (1947) förklarar att individen interagerar med andra personer och därigenom får kunskap om genomförandet av brott. Vi kan tolka det som att intervjupersonerna lärde sig från gruppen att begå brott när umgänget planerade brotten.

Ett annat tydligt och konkret exempel på inläring av brottstekniker ges av intervjuperson 1. Han berättade att han hade en kamrat som demonstrerade hur en brottslig handling kunde gå till innan han själv började begå brott. Detta resulterade i att intervjuperson 1 sedan själv genomförde samma handling och även valde att dela med sig av sin erfarenhet till någon annan i hans nätverk.

Jag var ju livrädd för det från början men han visade hur lätt det var och sådär (...) han liksom övertalade in... sedan visade "a men det var ju

jättelätt”. Jag vet att när jag åkte fast så hade vi med en annan kompis från skolan, jag ville visa hur lätt det var att snatta. - IP 1

Sutherland (1947) beskriver att inlärningsprocessen till brott bland annat sker genom att individen lär sig olika tekniker till att begå brott. Under inläringen kan individen även få vetskap om brottsutövningens drivkrafter och prokriminella attityder. Intervjuperson 1 beskrev hur han fick kunskap om just brottstekniker från sin vän varför inläring av brott går att identifiera i citatet. Det går även att förstå det som att prokriminella värderingar framförts under samma tillfälle då intervjuperson 1 senare för denna kunskap vidare till en annan kamrat genom att begå samma brottsliga handling själv. Inom teorin differentiella associationer påverkas individens inställning till lagen av andra människor i olika grad beroende på vilken relation hen har till personen (Sutherland 1947). Ovanstående citat anger att kamrater hade ett betydande inflytande på intervjuperson 1 eftersom respondentens tankar om brott förändrades efter att han från sin vän fick kunskap om genomförandet av brott. Intervjuperson 1 sade att han till en början var rädd för att begå brott. När han fick kunskap om hur han kunde genomföra den brottsliga handlingen ville han däremot demonstrera för andra hur lätt det var. Vi kan således tänka oss att kunskap om brott ökade intervjupersonens benägenhet till att begå brott då hen också tagit till sig prokriminella värderingar.

5.2.3 *Emotioner*

De känslor som uppkom med att ha begått brott skildras av samtliga respondenter som en framträdande roll i deras ungdomsbrottslighet. Beträffande deras upplevelser av att ha begått brottsliga handlingar svarade majoriteten att det kändes bra. Intervjuperson 1 nämnde exempelvis känslan av “spänning” för att beskriva sina första erfarenheter av brott. Detta lyfts även av intervjuperson 2 och 3 som berättade följande:

Man får ju lite adrenalin klart liksom, (...) det kliar i ryggraden, det ryser lite i nacken och det är ju spänningen liksom. För mig var det så, det var att det kändes ju häftigt så att säga. Som ett... rus i sig det där. (...) nej men det är klart, annars hade jag ju inte gjort det om det inte hade känts bra [skratt] - IP 2

Det var en rolig grej liksom- vi var ute och du vet höll på med graffiti och grejer och det var roligt. Man blev jagad av väktare någon gång, (...) man fick en kick av

det, det var roligt liksom. Vi gick och gjorde ett inbrott i en butik, det var en rolig grej. (...) Det fanns ju ingen... ingen annan tanke med det då. - IP 3

I dessa ovannämnda citat framstår det tydligt att känslor såsom spänning var en central del i samband med att respondenterna begick brott. Intervjuperson 2 beskrev explicit positiva känslor av att begå brott och berättade underförstått att känslorna var en bakomliggande orsak till brotten, då han annars inte skulle ha begått brotten tillsammans med andra. Intervjuperson 3 indikerade likaså att känslor var en anledning till brotten och hänvisar till att det inte fanns någon annan tanke bakom brotten förutom att han tyckte att det var roligt.

Intervjupersonernas berättelser om känslor inför och under brott kan vara svåra att förstå med Sutherlands teori om att brottslighet är inlärt. Däremot kan den emotionella processen diskuteras utifrån Katz (1988), vars begrepp sneaky thrills hävdar att unga begår brott då de lockas av de emotioner som uppstår med den brottsliga handlingen. Katz (1988) menar att brottsliga handlingar kan medföra stimuli och en känsla av spänning när unga försöker begå brott utan att bli påkomna, vilket överensstämmer väl med det som respondenterna uppger. Att brotten begicks tillsammans med gruppen kan förstås utifrån samma teori då Katz (1988) tillägger att brott begångna i grupper kopplade till emotionsupplevelser kan ses som ett sätt att skapa gemenskap inom gruppen.

Respondenternas svar angående de känslor som uppstod inför och efter brott kan också kopplas till tidigare forskning. Galbavy (2003) presenterade i sin studie ett resultat som visade att ungefär hälften av männen uppgav att de fick ett psykologiskt "rus" som ett resultat av att genomföra avvikande handlingar. Upplevelsen av ett psykologisk rus beskrevs bland annat av intervjuperson 2 i tidigare citat. Emotioner kan utifrån tidigare forskning och respondenternas utsagor ha varit en viktig del i det brottsliga beteendet.

Under intervjuerna lyfte även två av respondenterna hur gruppsyck kunde ta sig form genom att andra i gruppen kunde peppa och uppmuntra varandra till att begå brottsliga handlingar. Intervjuperson 3 beskriver exempelvis hur hans kamratgrupp var tillsammans och "hype:a varandra.". Intervjuperson 4 följer med ett liknande svar: "Ja vi triggade varandra. Det var liksom att...a man triggade varandra till att göra saker.".

Utifrån dessa citat kan vi skilja denna sorts gruppsyck från det inflytande som tidigare diskuterats, det vill säga gruppsyck där någon är mer driven och de andra anpassar sig efter

gruppens beteende. Här skulle vi istället kunna tolka det som att intervjuperson 3 och 4 talade om ett grupstryck som är mer drivet av att samtliga i gruppen skapar en gemensam emotionell upplevelse av att begå brott. Detta går att åstadkomma genom att gruppmedlemmarna "hype:ar" och "triggar" varandra till att begå brottsliga handlingar. Denna aspekt går även att hitta i begreppet sneaky thrills där Katz (1988) konstaterar att gemensamma känslor och upplevelser kan stärka det band som individen har till gruppen. Emotioner i samband med grupstryck kan därmed sägas utgöra ett inflytande i individens brottsliga beteende.

5.2.4 Motstånd & konsekvenser

I intervjupersonernas berättelser om deras erfarenheter framkom att det funnits tillfällen då det inte har varit helt självklart att genomföra vissa brottsliga handlingar som andra i gruppen ville göra. Det framkom även att det mestadels inte funnits några konkreta konsekvenser om någon inte följde gruppen, men att intervjupersonerna ändå valde att följa gruppen som ett sätt att passa in.

Ett exempel på motstånd beskrevs av intervjuperson 1. Han berättade hur hans vänner började använda amfetamin och att han själv till en början inte ville göra detsamma och därmed avstod. Tillslut kunde han dock inte avstå vilket han berättar om nedan:

Jag minns att jag rökte hasch och ville inte göra så mycket annat, men så kom amfetamin i bilden och så... Aa då var jag inte så jäkla pigg på det egentligen men det blev mer och mer vardagsgrej så tillslut kunde inte jag stå emot det. Så... där gick jag på nåt sätt emot min vilja då för att det var...Aa, alla gjorde det. - IP 1

Samtidigt uttryckte intervjuperson 1 också att han kunde avstå från att begå inbrott trots att umgänget gjorde det. Detta eftersom att det funnits andra vänner inom gruppen som inte heller gjorde det: "När man umgicks med de andra som gjorde inbrott och sådär att "nä men det gör jag inte", och jag visste att jag hade de här tre kompisarna i ryggen."

Helkama et al. (2017) skriver att det finns studier som visar på att konformitet förekommer oftare i grupper där många har samma uppfattning och att konformiteten försvagas i grupper där individerna skiljer sig mer åt. Vi kan förstå anledningen till att intervjuperson 1 började använda amfetamin som en följd av att alla i gruppen hade en enhetlig uppfattning vad gäller

amfetamin. Detta går att utläsa i intervjupersonens uttalande där han uttryckte att orsaken till att han gick emot sin vilja var för att “alla gjorde det”. I det fallet han avstod från att begå inbrott går istället att förstå det som att konformiteten inom gruppen försvagades. Detta genom att intervjuperson 1 inte längre var ensam om att avvika med sina åsikter.

Ett annat exempel på motstånd uppgavs av intervjuperson 2 som berättade om hur han ibland känt en viss ovilja att genomföra vissa handlingar, men att han ändå följde med när gruppen skulle utföra den föreslagna handlingen: “Och vi var ju inte omöjliga på att göra det men vi kanske inte- eller jag hade själv typ inte lusten att vara med. Att jag var ändå rätt så feg [skratt] men i gruppen när vi gjorde så då vart det att det blev av.”. Intervjuperson 2 fortsatte att prata om sin umgängeskrets och berättade att det även funnits en rädsla för att gå emot gruppen.

Det handlar mycket om rädsla om att säga emot gruppen så att säga. Även om jag inte ville så hängde ju jag med ändå, och så var det säkert för flera. (...) Säger någon någonting och så säger man “ja” bara för att man ska liksom. - IP 2

Intervjuperson 2 visar tydligt i citatet ovan att han ibland följt gruppens vilja även om han egentligen inte velat. Det framkom även att intervjuperson 2 trodde att flera i gruppen kände likadant. En möjlig förklaring till att respondenten gick emot sin egentliga vilja är att det funnits en viss konformitet i gruppen, vilket även gäller för intervjuperson 1 eftersom han tillslut anpassade sig trots en ovilja. Nilsson (2015) beskriver konformitet som ett begrepp för att förklara den sociala påverkan grupper har på individer. Enligt Helkama et al. (2017) och Nilsson (2015) har människan även ett behov och en vilja att passa in i sociala sammanhang. Med detta i åtanke kan det vara så att intervjupersonerna upplevde ett behov av att passa in i gruppen för att inte hamna i utanförskap.

Motstånd har också undersökts av Steinberg och Monahan (2007) samt Steinberg & Silverberg (1986) vilka har visat att motståndskraften mot gruppinflytande ökar med åldern, främst mellan åldrarna 14-18. I vår studies resultat finns ett visst uttryck av ovilja, trots att det inte förekom särskilt ofta eller generellt med någon större tyngd. Därmed finns inga likheter med det resultat som dessa tidigare studier presenterat avseende ålder. En anledning till att respondenterna inte uppvisade motstånd i någon större utsträckning kan möjligen förstås

genom det resultat som Steinberg & Silverberg (1986) samt Steinberg & Monahan (2007) presenterade om genusskillnader i sina studier. Båda studiernas resultat visar på att män har mindre motståndskraft gentemot sina jämnåriga och kamrater än vad kvinnor har. Av den anledningen kanske vårt resultat hade sett annorlunda ut om vår studie även haft kvinnor som deltagare, exempelvis att fler intervjupersoner hade visat motstånd och att det hände oftare. Att män enligt tidigare studier tenderar uppvisa mindre motståndskraft i ungdomen måste dock inte vara den enda möjliga förklaringen till varför motstånd inte förekommit ofta i våra intervjuer. Vi kan även förstå det som att intervjupersonernas värderingar var i enlighet med gruppens och att det därför inte fanns något att motsätta sig.

Majoriteten av intervjupersonerna nämnde inte några direkta konkreta konsekvenser av att inte följa gruppens idéer och vilja vid olika situationer. Intervjuperson 1 uttryckte exempelvis att det inte funnits något grupphot och att han inte kände ett tryck att vara med. Istället menade intervjuperson 1 att det snarare funnits en önskan om att vara med i gruppen och beskrev att han lade det trycket på sig själv. Intervjuperson 2 beskrev hur han inte tänkte på att han skulle avstå från att följa gruppen. Om gruppen skulle göra någonting då följde han med eftersom han inte motsatte sig planerna.

Intervjuare: Jag tänkte på det här med gruppsyck och eventuella konsekvenser, kunde du känna att det skulle kunna komma några konsekvenser om du inte följde med? [...]

IP 2: Nej det är ju.... jag tror inte asså jag tänkte så att jag inte skulle vara med utan vart det något prat så hängde jag ju med. Utan jag var inte ovänligt inställd till det.

Intervjuperson 3 uttryckte också att han inte upplevde att det fanns några direkta konsekvenser om han inte följde det som gruppen sa. Det framkom att han upplevde att det fanns en norm att följa inom gruppen för att bli respekterad. Intervjuperson 5 gjorde i sin intervju en allmän reflektion om människans känslighet mot gruppsyck och kamratinflytande. Han berättade då att "man vill ju bli bekräftad av andra folk" samt att individen vill känna sig häftig. Intervjuperson 5 ansåg att det inte var konstigt om en person begår ett brott för att känna sig som en del av gruppen.

Även om det för majoriteten av respondenterna inte funnits några direkta konkreta konsekvenser så uttrycker de en vilja av att höra till. Detta går att förstå utifrån första delen av normativ effekt, som är en del av konformitet och innebär att individen anpassar sig efter gruppen för att bli accepterad (Helkama et al. 2017). Flera av intervjupersonerna har uttryckt en önskan om att höra till eller har beskrivit att det funnits en norm att följa inom gruppen för att bli respekterad. Utifrån konformitet kan vi därmed förstå det som att känslan av tillhörighet ökade när respondenterna anpassade sig till de rådande normerna i gruppen. Det kan även ha funnits en informationseffekt i kamratgrupperna, vilket innebär att individen anser att gruppens normer och tankar är korrekta (Helkama et al. 2017). En möjlig orsak till att intervjupersonerna inte upplevde något grupptryck kan, med tanke på informationseffekten, vara att deras personliga åsikter stämde överens med gruppens.

Det framkom dock ett undantag från dessa mer indirekta konsekvenser av att avvika från gruppen. Intervjuperson 4 berättade nämligen att det i hans kamratgrupp kunde bli handfasta direkta konsekvenser om en person valde att ställa sig emot gruppens vilja, vilket illustreras i citatet nedan:

Och bangade någon, ah men "jävla tönt", "ah men gör du inte det då...", "vi ska ha värsta festen", "vi ska ut och supa" eller "du får inte vara med om du inte gör det här för då är du inte en av oss" liksom- man blev utvald. - IP 4

Intervjuperson 4 berättar ovan att en person kunde bli utestängd från gruppen om personen valde att inte följa med. Konsekvenserna i denna kamratgrupp är tydligare och mer direkta, till skillnad från de kamratgrupper som andra intervjupersoner beskrivit tidigare. Här går det att göra kopplingar till tanken om den andra delen av normativ effekt som innebär att individen anpassar sig efter gruppen för att undvika att bli utsatt för de risker det innebär att avvika (Helkama et al. 2017). Intervjuperson 4 bekräftar i ovanstående citat att umgänget kunde frysa ut de gruppmedlemmar som inte följde gruppen. Att inte följa gruppen kan uppfattas som att självvalt placera sig utanför den.

5.2.5 Positivt inflytande

Några av intervjupersonerna nämnde hur det under deras ungdomstid även funnits ett antikriminellt inflytande i deras närhet. Dessa kunde inspirera dem till att sluta med det

brottsliga beteendet eller avstå från att begå en viss sorts brott. Intervjuperson 3 beskrev hur det för honom fanns en släkting som arbetade för att han skulle vara drogfri under tiden han befann sig utomlands hemma hos släktingen. Släktingen fungerade som en positiv förebild för intervjuperson 3.

Min mosters man liksom. Och han är själv uppvuxen i [Ort] och ganska tungt kriminell när han växte upp. Han hade ju åkt till [Land] då och öppnade en bilverkstad som hade gett honom ett bra liv liksom och han levde ett lagligt och konventionellt liv i positiv mening då (...) De somrarna så fick jag vara drogfri och han jobbade mycket på att jag skulle leva rätt och fungerade som en förebild för mig där jag fick se med egna ögon att det går att komma någonstans i livet om man vill. - IP 3

Även intervjuperson 5 beskrev hur han hade umgängen som påverkat honom på ett positivt sätt och som hjälpte honom att bygga upp en positiv självbild. I hans fall rörde det sig om vänner som spelade fotboll med honom: "Nej men jag har även haft bra influenser, jag har haft vänner som tagit med mig till olika fotbollslag och... tränat och bygga upp en självbild för någonting som är bra."

Trots dessa positiva influenser så fortsatte intervjupersonerna med brott under deras ungdomsår. En förklaring till detta kan ges med stöd av Sutherlands (1947) teori differentiella associationer som framhåller att inflytandet från en person är större desto närmare relation individerna har. För intervjupersonerna kan det vara så att deras relationer till personerna med antikriminella värderingar var svagare än de relationer de hade med sin prokriminella vänner. Det skulle kunna förklara varför intervjupersonerna inte slutade begå brott trots att det fanns personer med antikriminella värderingar i deras närhet.

För intervjuperson 3 kan även konformitet var en orsak till att han var drogfri hos sin släkting men inte i Sverige. Enligt Helkama et al. (2017) och Nilsson (2015) har människan ett behov av att passa in i sociala sammanhang. Med detta i åtanke kan vi förstå drogfriheten som ett sätt för honom att anpassa sig efter den miljön han befann sig i. När han utomlands kan vi tänka oss att släktingen blev den som hade störst inflytande på honom medan kamrater med prokriminella värderingar hade en större påverkan i Sverige.

Intervjuperson 1 pratade också om positivt inflytande i hans närhet, däremot stod han ut i sina erfarenheter. Han berättade om att han umgicks i en större grupp, men att han även tillhörde en mindre grupp bestående av hans närmaste vänner inom den större gruppen. I följande citat benämns den mindre gruppen som *kärna*.

Vi var en liten kärna som inte gjorde inbrott medan många gjorde det. [...] Det var väl det som hjälpte mig, jag blev väl påverkad åt det hållet istället då trots att det var en väldigt tillåtande miljö för brott så blev jag, vi påverkade varandra åt det hållet. Att ta ställning mot just den sortens brott då. Och det var ju lite... åt det hållet var det ju också lika starkt som grupstryck på något sätt. - IP 1

I ovanstående citat förklarade intervjuperson 1 att han och kärngruppen avstod från att göra inbrott fastän resterande i den större gruppen gjorde det. För intervjuperson 1 fanns det alltså en inställning där brott var acceptabelt, men inte alla sorters brott.

Intervjuperson 1 betonar att kärngruppen delvis hade ett positivt inflytande eftersom de påverkade honom att ta ställning mot vissa brottstyper. Sutherland (1947) argumenterar för att individens värderingssystem påverkas mest av personer som hen har en stark anknytning till. Intervjuperson 1 kan därför tänkas ha följt de värderingar och normer som fanns inom kärngruppen eftersom han hade en starkare relation till dem än till den större umgängeskretsen. Helkama et al. (2017) och Nilsson (2015) framför att det i teorin om konformitet finns en tanke om att individen anpassar sig efter gruppen för att bli accepterad och inte riskera att bli utanför. Så kan intervjuperson 1 ha agerat, det vill säga att han anpassade sig till den mindre kärngruppen som ett sätt att få tillhöra den. Då kärngruppen var hans mest betydelsefulla vänner kan det tänkas vara därför han anpassade sig efter de istället för storgruppen. I diskussion om konformitet talas det om anti-konformitet vilket innebär att individen innehar ett motsats beteende från den av majoriteten (Helkama et al. 2017). Intervjuperson 1 kan sägas ha uppvisat anti-konformitet gentemot den stora vänskapsgruppen eftersom han gick emot deras normer kring brott.

5.3 Åtgärder

För att besvara den andra frågeställningen om möjliga åtgärder till att motverka negativt gruppsyck och kamratinflytande har vi delat upp temat om åtgärder. Först presenterar vi informanternas åsikter om förebyggande arbete vilket följs av förslaget om fritidsaktiviteter som åtgärd. Därefter framför vi respondenternas synpunkter om vem som bör vara ansvarig för att utföra de föreslagna åtgärderna.

5.3.1 Förebyggande arbete

Det är av studiens intresse att studera möjliga åtgärder inom gruppsyck och kamratinflytande. Därför ställdes frågan om möjliga lösningar för att minska prokriminellt gruppsyck och inflytande hos ungdomar i Sverige. Intervjudeltagarna uppgav alla att det är av vikt att arbeta förebyggande, vilket delges i nedanstående citat.

Det här behöver nog komma in ganska tidigt eh...man säger...lågstadiet typ. För det här börjar så tidigt idag. Att det drar sig in aktiviteter och såna saker. - IP 2

Jaa, asså. Jag tror att det man behöver göra är att lägga mer resurser på olika möjligheter där man kan jobba förebyggande för det skapar fler forum för det. - IP 3

Intervjuperson 2 berättade hur insatser bör komma in så tidigt som under lågstadietiden, med tanke på att unga i dagens samhälle dras in till brottslighet i ung ålder. Intervjuperson 3 belyste likaså att förebyggande insatser är centralt för att motverka ungdomsbrottslighet. Därför ansåg han att det bör läggas ner mer resurser på förebyggande insatser.

Intervjuperson 4 och 5 uttryckte tankar som är förenliga med ovanstående citat avseende tidiga åtgärder. Dock hänvisade de till att verksamheter såsom skolan och socialtjänsten bör ta den rollen genom att uppmärksamma barns välmående.

Skolan borde uppmärksamma- om de märker att en elev är lite "off", fråga liksom "hur är det hemma?", "är det bra?", "vad gör du efter skolan liksom, går du hem eller umgås du med kompisar?". - IP 4

Ja, asså man ska ju ringa till socialen och orosanmäla föräldrarna och hemmet och göra nånting så samhället kan ta tag i de innan det är försent. - IP 5

Gällande åtgärder svarade respondenterna inte som vi förväntade oss eller som tidigare forskning föreslår. Tidigare studier uppmanar utbildning om motståndskraft som ett sätt för att motverka gruppens allt för stora inflytande på unga (Walters 2018). Under intervjun lyfte respondenterna däremot endast förebyggande åtgärder istället för åtgärder direkt kopplade till negativt gruppsyck och kamratinflytande. De uppmärksammade inte åtgärder för unga som redan befinner sig i en kriminell miljö eller umgås med prokriminella personer. Att intervjupersonerna enbart fokuserade på förebyggande åtgärder får oss att fundera på varför det inte talas om vad som kan göras utöver det. Det kan vara så att intervjupersonernas tankar om tidiga åtgärder var i enlighet med studien genomförd av Khan (2018), vars resultat visar att unga är känsligare för gruppsyck och kamratinflytande i den tidiga ungdomsfasen än i den sena ungdomsfasen. Om respondenterna utgick från att känsligheten för gruppsyck börjar tidigt är det isåfall rimligt att även åtgärderna bör sättas in tidigt.

5.3.2 Fritidsaktiviteter

Ett återkommande tema var att alla respondenterna belyste förebyggande arbete som ett sätt för att minska gruppens negativa inflytande på ungdomar. Intervjudeltagarna hade däremot olika åsikter kring hur man kunde arbeta förebyggande. Intervjuperson 1 började med att poängtera fritidsgårdar som en viktig del i det förebyggande arbetet.

Fritidsgårdar och sådär att från samhällets sida så tror jag man behöver jobba med att ge ungarna lite mer alternativ på något sätt. Jag tror inte på det där med att lägga ner fritidsgårdar och sådär, och speciellt i de utsatta områdena där. - IP 1

Intervjuperson 2 och 4 ansåg däremot att aktiviteter som exempelvis olika sporter är centrala för att öka det positiva sociala inflytandet.

Om man kan få ut mer idrott. Positiva gemensamma saker man gör. Det kan vara att man dansar på en äng, bara är liksom, samlas och gör positiva saker. Sen kan det vara att man startar boxning, träning. Bara att man gör någonting tillsammans,

från tidigt ålder. (...) Man behöver få in någonting i vardagen för de som är yngre.
För att kunna stå emot de där krafterna som kommer och rycker i de. - IP 2

Föräldrarna behöver ju se till att...Asså visst, alla kanske inte har en jättebra ekonomi, men se till att ungdomen börjar på någon hobby- fotboll, basket, hockey.
(---) Det finns hur många hobby och grejer som helst som inte är kriminalitet. - IP
4

Det mest framträdande förslaget enligt respondenterna var att ordna så att unga deltar i olika typer av fritidsaktiviteter såsom sport där de kan vara en del av en positiv gemenskap. Respondenterna resonerade att aktiviteter behöver komma tidigt och kan tillgodoses av bland annat fritidsgårdar och organisationer som arbetar med att hålla unga från kriminalitet. Eftersom inläring av brottslighet enligt Sutherland (1947) till största del sker med personer som individen har en nära relation till kan ett stärkande av antikriminella umgängen ge ett positivt inflytande i individens beteende. Brottslighet uppstår enligt teorin även när det negativa inflytandet prioriteras över det positiva, varför respondenternas tankar om att möjliggöra antikriminell inläring är ett rimligt förslag. Respondenternas resonemang gällande åtgärder stämmer även med Walters (2018) studie som likt Sutherland menar på att ungdomar har en större chans att motstå från brott när de har färre brottsliga vänner och starkare motståndskraft. Vi kan därmed tolka respondenternas idéer om åtgärder som att förebyggande åtgärder syftar till öka positivt socialt inflytande för att därigenom minska det negativa grupptricket.

5.3.3 Vem är ansvarig?

Under intervjuerna diskuterade respondenterna även om vem de ansåg var ansvarig för att utföra åtgärder. Majoriteten framhöll samhället och olika verksamheter såsom skola, fritidsgårdar som ansvariga för att minska ungdomsbrottsligheten och negativt gruppinflytande.

Där krävs det närvaro av civilsamhället på något sätt, fotbollsföreningar, fritidsgårdar, engagerade vuxna. (...) både från civilsamhället och kommunen på något sätt. - IP 1

Det är såhär att, det här är en blandad kompot. Man måste engagera föräldrar, man bör ha ett kommun som har ett...en fritidsgård. (...) Man måste göra det möjligt för fler att komma ut och göra gemensamma aktiviteter. - IP 2

Intervjuperson 1 och 2 anger civilsamhället det vill säga familjen och mer idéburna verksamheter som exempelvis fotbollsföreningar, som ansvariga för åtgärder mot negativt inflytande hos unga. Resterande respondenter överensstämde med föregående förslag, men tillägger även andra samhällsinstanser. Intervjuperson 4 och 5 nämnde att det främst är skolan och socialtjänsten som är ansvariga för dessa förebyggande åtgärder medan intervjuperson 3 resonerar följande:

När det kommer till det förebyggande, då tänker jag att det är samhället. Och samhället, det omfattar ju alla liksom. Jag tror att ingen instans kommer klara det här på egen hand, inte polisen inte socialtjänsten, inte svenska staten, inte bara skolan. Det här kräver att samhällets goda krafter samlas i den här frågan och jobbar gemensamt för att bryta den liksom, utvecklingen vi har i samhället. - IP 3

Vem intervjudeltagarna konstaterade som ansvariga för åtgärder kan förstås utifrån teorin om differentiella associationer som menar på att ungas benägenhet till brott ökas när de enbart är omgivna av prokriminella umgängen (Sutherland 1947). För att förhindra unga från att umgås med personer med prokriminella värderingar rekommenderade informanterna att unga tillbringar sin tid i miljöer som främjar och uppmuntrar ett laglydigt liv. Det är därmed naturligt att det talades om att alla i samhället är ansvariga, från skolan och socialtjänst till engagerade föräldrar och vuxna då samtliga spelar en betydande roll i att åtgärderna utförs. Samhället kan ansvara för att erbjuda unga möjligheter till att delta i positiva sammanhang genom att exempelvis göra fritidsaktiviteter tillgängliga. Skolan och socialtjänsten kan uppmärksamma barn som riskerar att hamna i kriminalitet, medan vuxna och föräldrar kan se till att uppmuntra ungdomar till att påbörja fritidsaktiviteter.

6. Slutdiskussion

I detta kapitel presenteras en sammanfattning av studiens resultat kopplat till de tidigare forskningar och teorier som nämnts. Därefter lyfts de förslag vi har till framtida forskning om ungdomsbrottslighet i relation till gruppsyck och kamratinflytande.

6.1 Slutsatser

Denna studie har genomförts i syfte att undersöka hur gruppsyck och kamratinflytande kan ha påverkat intervjudeltagarnas brottslighet under ungdomstiden. Intervjuer har således gjorts med personer som har erfarenheter av ungdomsbrottslighet.

Samtliga intervjupersoner umgicks med ett prokriminellt umgänge, även om alla inte begick brott tillsammans med andra. Utifrån det insamlade materialet visar vårt resultat på att gruppsyck och inflytande från kamrater, samt i ett fall föräldrar, hade en betydelsefull roll för respondenternas brottslighet. Studien påvisar att gruppsyck och kamratinflytande både hade en direkt och indirekt påverkan i ungdomskriminaliteten. Med direkt roll åsyftas verbala uppmaningar till att begå brott och praktisk inläring till att utföra dessa. Den indirekta rollen omfattar det inflytande som grupper och kamrater har på individen bortom brottsituationen, exempelvis på intervjupersonernas inställning till brott.

Resultatet tyder på att individen anammade och accepterade de prokriminella värderingar som deras umgänge eller föräldrar hade. Därmed kunde kamrater, och i ett fall även föräldrar, bidra till ett negativt inflytande på informanternas beteende. Positivt inflytande kunde också identifieras hos två av fem respondenter vilket exempelvis fick den ena intervjupersonen att vilja lämna kriminalitet. Dock hade det positiva inflytandet inte lika stor betydelse för intervjupersonernas brottslighet som det prokriminella, eftersom de trots det fortsatte med brottslighet.

Sykes och Matza (1957) presenterade neutraliseringstekniker som kan appliceras hos personer som begår brott för att minska känslan av skuld. Vårt resultat stödjer denna tankegång då inslag av moral gick att identifiera hos några av informanterna. Det gick att utläsa att intervjupersonerna neutraliserade brottsliga handlingar om de ansåg att någon

förtjänade handlingen eller om brottet inte medförde någon direkt skada på en enskild individ.

Studien visar också på tecken att inläring av brott ska ha skett, vilket överensstämmer med det som Sutherland (1947) beskriver i sin teori om differentiella associationer. Det framkom att intervjupersonerna genom interaktionen med andra kamrater som begick brott fick kunskap om genomförande av brott. Kunskap om hur de kunde gå tillväga för att begå brott kunde inhämtas genom att de deltog i brottsliga handlingar eller planerade inför brott.

Det gick även att identifiera inslag av konformitet hos flera teman varför det ansågs vara en central del i resultatet. Deltagarnas vilja att vara en del av gruppen resulterade i att de anpassade sig efter gruppen och genomförde brott tillsammans. Det gick att utläsa att det funnits ett visst motstånd att följa gruppen, men få visade på anti-konformitet. Inga direkta konsekvenser av att uppvisa motstånd uppgavs förutom hos en deltagare som menade på att man riskerade att bli utfrysad och hånad av gruppen. Resterande uppgav trots det en önskan att få vara med i gruppen vilket stärker tanken om att konformitet hade en särskild påverkan i ungdomsbrottsligheten.

I studien framkom det även att emotioner som uppstod i samband med den brottsliga handlingen var en viktig del i varför respondenterna begår brott, likt Katz (1988) begrepp sneaky thrills och Galbavy (2003) studie. Känslan av spänning uppges som anledning till att begå brott snarare än materialistiska objekt såsom pengar eller föremål. Genom att gruppen uppmanar och triggas igång varandra till att begå brott kunde individen uppleva ett psykologisk rus och adrenalin av att begå brott. Individens benägenhet till att begå brott ökade vidare genom att någon i gruppen var mer drivande och föreslog en brottslig handling vilket skapade en möjlighet för individen att delta i brottsliga handlingar.

Respondenterna diskuterade att åtgärder behöver sättas in tidigt med syfte att förhindra prokriminella värderingar från att utgöra ett negativt inflytande på ungdomar. För att uppnå detta föreslog de aktiviteter som ökar positivt inflytande. Detta resonemang går att koppla till Sutherland (1947) som argumenterar för att inläring av brott fungerar på samma sätt som inläring av icke-brottsliga beteenden. Tidigare forskning av Walters (2018) uppmanar istället utbildning om motståndskraft som ett sätt att motverka negativt inflytande på ungdomar, vilket skiljer sig från de åtgärder som presenteras i denna studie.

Åtgärder för de som redan befinner sig i en prokriminell miljö kunde inte identifieras. Detta forskningsproblem kanske berodde på att vi inte utformade vår frågeställning på ett tydligt sätt, alternativt att respondenterna inte hade något svar på vår fråga. En förklaring till att intervjudeltagarna valde att uppmärksamma allmänna brottspreventiva åtgärder kan bero på att gruppsyck och kamratinflytande inte anses vara den mest betydelsefulla orsaken till att unga begår brott. Interventionsstudier av åtgärder riktad till unga som redan har ett umgänge som begår brott kan därmed vara intressanta att genomföra.

6.2 Vidare forskning

Vid sökandet av tidigare forskning framkom främst kvantitativa studier om gruppsyck och kamratinflytande. Kvalitativa studier med mer fördjupad förståelse av ämnet var mindre beforskat varför vi ansåg att en sådan studie var relevant att genomföra.

Denna studie kan däremot inte göra anspråk på generalisering till en population utöver studiens urval då resultatet endast baserades på fem informanter som strategiskt valts ut av oss. Vidare undersöktes intervjudeltagarnas erfarenheter från flera år tillbaka vilket kan minska studiens reliabilitet då det kan vara svårt att minnas långt tillbaka i tiden.

Tidigare forskning har konstaterat att män uppvisat större känslighet för jämnårigas gruppsyck och kamratinflytande än kvinnor (Berndt 1979; Brown, Clasen & Eicher 1986; Galbavy 2003; Khan 2018). Då samtliga deltagare i denna studie var män har en jämförelse mellan män och kvinnor inte kunnat genomföras. Med detta i åtanke hade det varit intressant att genomföra en liknande kvalitativ studie där även kvinnor inkluderades för att få ännu ett bredare perspektiv på hur gruppsyck och kamratinflytande tar sig uttryck hos unga.

Referenslista

- Aftonbladet. 2019. Elever frikänns för nazisthälsning. Aftonbladet. 18 september.
https://www.aftonbladet.se/a/GGKwe4?refpartner=link_copy_app_share (Hämtad 21-04-14)
- Ahrne, G., & Svensson, P. (2011). *Handbok i kvalitativa metoder*. Liber.
- Berndt, T. J. (1979). Developmental changes in conformity to peers and parents. *Developmental Psychology*, 15(6), 608-616. doi:<http://dx.doi.org.ezproxy.ub.gu.se/10.1037/0012-1649.15.6.608>
- Brown, B. B., Clasen, D. R., & Eicher, S. A. (1986). Perceptions of peer pressure, peer conformity dispositions, and self-reported behavior among adolescents. *Developmental Psychology*, 22(4), 521-530. doi:<http://dx.doi.org.ezproxy.ub.gu.se/10.1037/0012-1649.22.4.521>
- Bryman, Alan (2016): *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2018). *Kriminalstatistik: Definitioner och begrepp*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2019). *Misstänkta personer: slutgiltiga statistik*. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brottsförebyggande rådet, Brå (2020). *Skolundersökningen om brott 2019: om utsatthet och delaktighet i brott*. Rapport 2020:11. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Engdahl, O., & Lindgren, S. V. (2017) *Varför begår människor brott?: samhälls- och beteendevetenskapliga svar på kriminologins grundfråga*. Studentlitteratur AB.
- Estrada, F., & Flyghed, J. (2013). *Den svenska ungdomsbrottsligheten* (Tredje upplagan. ed.). Lund: Studentlitteratur.
- Expressen. 2009. *Gruppträck bakom ungas mord*. Expressen. 14 januari
<https://www.expressen.se/kvallsposten/grupptrack-bakom-ungas-mord/> (Hämtad 21-04-14)
- Fondén, C. (2013). "Gola aldrig ner någon". I Estrada, F., & Flyghed, J. (2013). *Den svenska ungdomsbrottsligheten* (Tredje upplagan. ed.). Lund: Studentlitteratur.
- Galbavy, R. J. (2003). Juvenile delinquency: Peer influences, gender differences and prevention. *Journal of Prevention & Intervention in the Community*, 25(2), 65-78. Retrieved from
<https://search-proquest-com.ezproxy.ub.gu.se/scholarly-journals/juvenile-delinquency-peer-influences-gender/docview/61537436/se-2?accountid=11162>
- Gardner, M., & Steinberg, L. (2005). Peer influence on risk taking, risk preference, and risky decision making in adolescence and adulthood: An experimental study. *Developmental Psychology*, 41(4), 625-635. doi:<http://dx.doi.org.ezproxy.ub.gu.se/10.1037/0012-1649.41.4.625>

Gibbons, F. X., Pomery, E. A., & Gerrard, M. (2008). *Cognitive social influence: Moderation, mediation, modification, and... The media*. I Prinstein, M. J., & Dodge, K. A. (Eds.). *Understanding peer influence in children and adolescents*. Guilford Press. ss.45-71

Göteborgs universitet (2021). Institutionen för socialt arbete. Göteborg: Göteborgs universitet.

Helkama, K. E., Myllyniemi, R. M., Liebkind, K., Ruusuvoori, J. E., Lönnqvist, J. E., Hankonen, N. E., ... & Lipponen, J. M. T. (2017). *Socialpsykologi-en introduktion*. Liber.

Jacobsen, D. I. (2012): *Förståelse, beskrivning och förklaring: introduktion till samhällsvetenskaplig metod för hälsovård och socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur.

Kalman, Hildur & Lövgren, Veronica (2019) *Etiska dilemman: forskningsdeltagande, samtycke och utsatthet*. Malmö: Gleerups.

Katz, J. (1988). *Seductions of crime: moral and sensual attractions in doing evil*. New York, N.Y.: Basic Books

Khan, M. J. (2018). Role of peer pressure towards tendency of juvenile delinquency among male and female adolescents. *Pakistan Journal of Criminology*, 10(4), 1-14. Retrieved from <https://search-proquest-com.ezproxy.ub.gu.se/scholarly-journals/role-peer-pressure-towards-tendency-juvenile/docview/2247583977/se-2?accountid=11162>

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2014): *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

Nilsson, B. (2015). *Socialpsykologi: teorier och tillämpning*. Liber.

Prinstein, M. J., & Dodge, K. A. (Eds.). (2008). *Understanding peer influence in children and adolescents*. Guilford Press.

Sarnecki, J. (2017). *Brottsligheten och samhället* (Andra upplagan ed.). Lund: Studentlitteratur AB.

Sarnecki, J. (2013). Nätverk eller gäng? Medbrottslingenskap hos ungdomar. I Estrada, F., & Flyghed, J. (2013). *Den svenska ungdomsbrottsligheten* (Tredje upplagan. ed.). Lund: Studentlitteratur.

Sarnecki, J. (1981) *Ungdomsbrottslighet: omfattning, karaktär, orsaker och samhällsreaktion*. Uddevalla: Liberförlag

Steinberg, L., & Monahan, K. C. (2007). Age differences in resistance to peer influence. *Developmental Psychology*, 43(6), 1531-1543. doi:<http://dx.doi.org.ezproxy.ub.gu.se/10.1037/0012-1649.43.6.1531>

Steinberg, L., & Silverberg, S. B. (1986). The vicissitudes of autonomy in early adolescence. *Child Development*, 57(4), 841-851. doi:<http://dx.doi.org.ezproxy.ub.gu.se/10.2307/1130361>

- Sutherland, E. H. (1947). *Principles of criminology* (4th ed.). J. B. Lippincott.
- Sykes, G. M., & Matza, D. (1957). Techniques of neutralization: A theory of delinquency. *American sociological review*, 22(6), 664-670.
- Ungdomsbrottslighet. (u.å) I *Nationalencyklopedin*. Hämtad 2021-02-23, från <https://www.ne.se/>
- Vanhainen, I. 2017. Forskare: "Gruppsyck kan möjliggöra våldtäkter". Svenska dagbladet. 29 december. <https://www.svd.se/forskare-gruppsyck-kan-mojliggora-valdtakter> (Hämtad 21-04-14)
- Vetenskapsrådet (2002): *Forskningsetiska principer inom humanistisk samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.
- Walters, G. D. (2018). Resistance to peer influence and crime desistance in emerging adulthood: A moderated mediation analysis. *Law and Human Behavior*, 42(6), 520-530.
doi:<http://dx.doi.org.ezproxy.ub.gu.se/10.1037/lhb0000293>
- Warr, M. (2002). *Companions in crime: The social aspects of criminal conduct*. Cambridge University Press.
- Ödman, P. J. (2007) *Tolkning, förståelse, vetande: Hermeneutik i teori och praktik*. Finland: Norstedts Förlag.

Bilaga 1

Informationsbrev

Förfrågan om deltagande i studie om ungdomsbrott och grupperns påverkan.

Vi är två socionomstudenter från Göteborgs Universitet som under denna termin ska skriva en kandidatuppsats tillsammans i syfte att få en fördjupad kunskap om gruppsyck relaterat till ungdomars väg till att begå brott. För att få en fördjupad förståelse för gruppens påverkan vid ungdomsbrott planerar vi att genomföra 6 kvalitativa intervjuer med vuxna personer som har egna erfarenheter av att ha begått brott under ungdomsåren, dvs. mellan åldern 15-20.

Genom att kontakta organisationer som vänder sig till personer med erfarenhet av kriminalitet söker vi 6 personer som har begått brottsliga handlingar under sin ungdomstid och som kan tänka sig att medverka i enskilda intervjuer. Intervjufrågorna kommer fokusera på deltagarnas egna erfarenheter, upplevelser och tankar om grupper och brott under ungdomstiden.

Viktigt att veta är att intervjuerna kommer ske digitalt med tanke på den rådande situationen i samhället. Det kommer även att ske ljudinspelning och transkribering av intervjun. Intervjun beräknas att ta ungefär 30-40 min.

De som kommer få ta del av ljudinspelningen och transkribering av intervjumaterialet är endast vi, författarna av uppsatsen. Författarna ansvarar för att tidigare nämnt material förvaras på ett säkert sätt så att ingen obehörig får tillgång till det.

Vi kommer inte att använda namn eller något annat som kan avslöja deltagarnas identitet varken i transkriberingen av intervjun eller i den färdiga uppsatsen, detta för att möjliggöra anonymitet. Deltagandet i intervjun är självklart frivilligt och deltagarna kan när som helst innan uppsatsen blivit godkänd avbryta deltagandet utan att behöva uppge anledning till detta.

Innan intervjun kommer vi gemensamt att gå igenom informationen i detta brev där tid till att ställa frågor om studien möjliggörs. Efter detta kan deltagaren om intresset kvarstår muntligen ge sitt samtycke till att delta i studien.

När uppsatsen är godkänd kommer vi att förstöra det insamlade materialet. Den färdiga uppsatsen kommer att publiceras i databasen GUPEA efter att den godkänts och därmed göras tillgänglig för allmänheten.

Om du har de erfarenheter vi eftersöker och kan tänka dig att delta i studien eller har frågor kring studien kan du kontakta oss genom nedanstående uppgifter:

Kontaktuppgifter

NN

Mail

Telefonnummer

NN

Mail

Telefonnummer

Med vänliga hälsningar,

NN & NN

Socionomstudenter på Institutionen för socialt arbete,

Göteborgs Universitet

Handledare: NN

Mail

Bilaga 2

Intervjuguide

Bakgrundsfrågor

- Ålder, kön, nuvarande sysselsättning, avtog från kriminalitet.

Grupper/Kamrater

- Vill du beskriva dig själv som 15-20 åring? Hur var ditt liv då?
- Vill du beskriva det umgänge du hade när du var 15-20 år?
 - Hade du vänner i din umgängeskrets som begick brott?
- Hur var din inställning till brottsliga handlingar när du var 15-20 år?
 - Vilken inställning hade dina vänner till brottsliga handlingar?

Erfarenheter av ungdomsbrottslighet

- Vilka typer av brott begick du under din ungdomstid (ca 15-20 år)?
- Vill du berätta om när du begick ditt första brott?
 - Vilket brott var det?
 - Vilka var inblandade?
 - Hur gick det till?
 - Hur kändes det innan, under och efter?
- När var du mest brottsaktiv?
 - När var ditt sista brott?
- Har du erfarenheter av att ha begått brott tillsammans med andra ungdomar?
 - Vill du berätta något om det?
- Upplever du att dina kamrater har haft inflytande på dig och din inställning till brott?

Generella reflektioner om gruppptryck

- Hur tänker du kring gruppptryck och ålder?
 - Kan gruppptrycket påverka olika mycket beroende på hur gammal en individ är? Hur upplevde du att det var för dig?
 - Kan man vara olika känsliga till gruppptryck tänker du?

Stöd & Åtgärder

- Utifrån dina erfarenheter hur tänker du att man skulle kunna arbeta med gruppptryck eller grupp inflytande för att motverka brottslighet?